

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije

Oktober 1974 **7**

MALI OGLASI

Razpisujemo prosto delovno mesto lovskega čuvaja. Pogoji za sprejem: lovskočuvajski izpit ali samo lovski izpit. Kandidati naj pošljejo prošnjo z osebnimi podatki, o kvalifikaciji ter dosedanjem delu na naslov: **LOVSKA DRUŽINA »JOŽE LACKO«, PTUJ.**

Novo puško dvocevko brezpetelinko, kal. 12—12, znamke C. Z., po ugodni ceni prodam. Martin Panjan, Viniška 29, 68340 Črnomelj, tel. (068) 76-118.

Petmesečne resaste istrijanke prodam. Rudolf Rudi, Podlanišče 10, 65282 Cerkno.

Mreže za ograje, obore ipd. izdelujem iz nerjaveče žice. Barvanje ni potrebno. Višina mreže po naročilu. — Ing. Lojze Kocmur, Podgorje 29, 63230 Šentjur pri Celju.

Nov boroveljski karabin prodam. Kaliber 8 × 68 S, z variabilnim daljnogledom 2,5—9 × in municijo. — Franjo Kelner, 63330 Mozirje (št. 264).

Balkanskega goniča, starega 3 leta, z odlično telesno oceno in opravljeno preizkušnjo — prodam. Peter Zajc, Ob Težki vodi 3, 68000 Novo mesto.

Mladi koker španjeli — v četrtem mesecu starosti — so na ogled in na prodaj. Telesna ocena staršev prav dobra. — Jože Seme, Lendavska 18, 69000 Murska Sobota, telefon dopoldan (069) 21-176, popoldan (069) 21-547.

Enoletno rodovniško psico brak-jazbecarko — zaradi smrti v družini — prodam. Je lepa, črna in dober gonič. — Loboda, Laze 10, 61262 Dol pri Ljubljani.

Nekaj velikih uharic, izleženih in vzrejenih v živalskem vrtu, prodamo. Cena 850 din za uharico. — Zoološki vrt mesta Ljubljane, 61000 Ljubljana, Večna pot 70.

Kanarčke, dobre pevce, prodam. So raznih barv: rumeni, rdeči, beli, zeleni. — Alojz Turšič, Titova 23/a, 61000 Ljubljana (dvorišče Kolesarja, nad skladiščem Astre).

Dva štirimesečna kratkodlaka istrska goniča — psa z odličnimi naravnimi zasnovami — prodam. — Ivan Mislej, Lozice 41, 65272 Podnanos.

Kratkodlako istrsko psico, staro 4 leta, z dobro telesno oceno in opravljeno preizkušnjo naravnih zasnov — prodam. Jakob Rupnik, Idrijska Bela 16, 65280 Idrija.

Kratkodlako istrijanko, staro sedem mesecev, z rodovnikom — prodam. Na ogled vsak dan. — Stanko Korelc, Gorenja vas 4, 68211 Dobrnič.

Štiri kratkodlake istrijanke, stare po 3 mesece, prav dobrih staršev — prodam. Ignac Mišmaš, Željne 22, 61330 Kočevje.

Nemškega kdl. ptičarja, s prav dobro telesno oceno, starega dve leti, temne barve, odličnih staršev, prodam po zmerni ceni. — Vrabec, Godnje 4, 66221 Dutovlje.

Dva kratkodlaka istrska goniča, stara po 5 mesecev, odličnih staršev, prodam. — Jože Menart, Novi svet 13, 61372 Hotedršica.

LOVSKE POTREBŠČINE

Orožje:

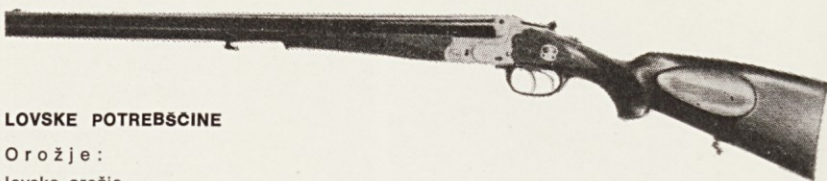
lovsko orožje,
športno orožje,
malokalibrske puške,
zračne puške in pištole,
puške prednjače,
(vse v prosti prodaji)
revolverji in pištole

Municija:

RWS, Sellier & Bellot,
Remington, Sako, Norma,
Hirtenberg
(vse ABC na zalogi)
šibreni naboji od 2 šilinga navzgor,
najboljša trap municija

Lovska oblačila:

obleke iz lodna za lov,
lovske pletenine,
lovske srajce,
lovska obutev,
ves pribor

Gerhard Salberger

Lavamünd - Labot 21
Avstrija

REPUBLIŠKA PREIZKUŠNJA PO KRVNEM SLEDU

27. oktobra 1974, Kostanjevica na Krki

Razpis v septembrskem Lovcu, stran 191

TRGOVINA LOVSKEGA OROŽJA

GIANNELLA

TRST

Via C. Battisti 8 (blizu Stande)

Via B. Cellini 2 (blizu železniške postaje)

Velika izbira artiklov za lov, ribolov,
podvodni šport in podobno

Orožje znamk Beretta, Franchi,
Breda, Zoli in Bernardelli

Pri nakupu orožja 5% popust

OKTOBER — VINOTOK

Gibanje sonca:

dan	vzhod	zahod	dolžina dneva
1.	6.00	17.43	11.43
16.	6.20	17.15	10.55

Lunine mene:

ščip 1. ob 11.38
zadnji krajec 8. ob 20.45
mlaj 15. ob 13.24
prvi krajec 23. ob 2.53
ščip 31. ob 2.19

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije

LVII. letnik

št. 7

oktober – vinotok 1974

Foto Ivan Mikec-Mitja:
Srnjak (v ogradi) je
»oblekel zimsko suknjo«.

Srnjad zamenja poletno dlako z zimsko konec septembra oziroma v prvi polovici oktobra. Zimska dlaka je iz finejše krajše in goste volnate podlanke ter dolge grobe, votle nadlanke. Zimska dlaka je siva, razen na vratu in po trebuhu, kjer je belkasta. Na zadku ima srnjad popolnoma belo okence, ki je mladice v temačnih zimskih dneh kašipot za materjo.

Zimsko dlako zamenja s poletno v aprilu in maju. Medtem ko zimsko dobi skoraj vsa srnjad hkrati, spomladi zamenja dlako najprej mlada, potem starejša in nazadnje zelo stara srnjad in breje srne. Poletna dlaka sestoji iz redke podlanke ter kratke in tanke nadlanke, ki ni votla in je pri odrasli srnjadi rjasto rdeča, po trebuhu, med zadnjima nogama in na zadnjici pa rjavkasto rumenkasta. Srnjad, ki se jeseni ne prebarva vsaj do konca oktobra, spomladi pa ne do konca junija, ni zdrava. Nužen je gojitveni odstrel!

Vsebina:

Franc Eržen
Marijan Koritnik
Ing. Ciril Štrumbelj
Janko Perat
Tone Črnač
B. Richter – J. K.
Andrej Rant
Stanko Lapuh
Po lovskem svetu:
Lovski oprtnik:

Fotoamater
Vprašanja – odgovori:

Mladi pišejo
Jubilanti:

Lovska organizacija:

V spomin
Lovska kinologija:

Saljive

Do kdaj še po starem?	194
Še nekaj o risu	198
Ris zopet na Slovenskem – prve ugotovitve	200
Moji prijatelji (nadaljevanje in konec)	202
O polhih in polšjem lovu	204
Standard in dedno zdravje psov	206
Sloka, pesem	207
Svobodnjak Hribar – VII.	208
Doživljaj s kanadskim črnim volkom – M. Š.	211
Hrup je umoril pravljico – L. Marič	212
Vpliv strelnega kota na strel s kroglo – B. Jesenko	214
Vinske tropine – izdatna fazanja hrana – T. Petrovič	214
Kazen za lov v lovopustu in za streljanje zaščitene ptice – F. Sok	215
Stanku Dolancu ob njegovi 70-letnici	216
Peter Dobrila – 80 let	217
Pravilnik o podeljevanju lovskih odlikovanj	218
Belokranjski lovci na Dan borca v Semiču – J. Zunič	219
Za enotnejše lovsko gospodarjenje belokranjskih in hrvatskih lovcev -elf-	219
Naloge kinološkega referenta LD – J. Vester	222
Posnemanja vredno kinološko delo – J. Vester	223
	224

Do kdaj še po starem?

Franc Eržen

Takšno razvrščanje za gojitev ni ustrezno

Če listamo po lovskih časopisih in revijah katerekoli dežele v Evropi, lahko ugotovimo, da se lovski strokovnjaki in biologi, pa tudi posamezni praktični lovci, resno trudijo za ohranitev oziroma obstoj divjadi. Priložnost imamo študirati razne tabele, statistike in starostne piramide, ki nam lahko pomagajo do raznih dobrih zaključkov, seveda če so pravilno sestavljene in če ustrezajo resnici. In uspeh? Če hočemo biti odkriti, moramo reči, da je zelo, zelo majhen, če že ne klavrn. Bilo bi pa tako enostavno, če bi se širša plast lovcev otesla zastarelega gledanja na lov in se odpovedala mišljenju, da lov ni več le plenitev, zlasti pa ni vseeno, kaj uplenjamo. Na žalost je ta samopašnost še zelo močno zakoreninjena. Toda treba se bo privaditi na lov in gojitev divjadi po novih načelih in spoznanjih. Sicer pa nova spoznanja niso niti tako nova, kot se lovci domišljamo. Nismo jih le še spoznali, oziroma se po njih ne ravnamo in v njihovem smislu tudi ne gospodarimo z divjadjo. Samo pomislimo na današnje določanje starostnih skupin in kakovosti: Ia, Ib, IIa, IIb, ali pa tudi drugače. Takošno razvrščanje je morda še uporabno za sam odstrel, popolnoma neustrezno pa za gojitev in gospodarjenje z divjadjo. Zakaj? Takšno kategoriziranje se naslanja predvsem, če ne izključno, le na rogovje, roglice, rogove divjadi. Prav malo ali nič pa na vlogo posamezne živali, ki naj bi jo imela v populaciji svoje vrste. V razrede, kategorije in skupine razvrščamo jelene, gamsekozle, srnjake pa tudi gamsje koze, ker od njih dobimo trofeje. Kaj pa s košutami in srnami, ki so brez rogovja? Po odstrelu teh greha ne iščemo in ne vidimo, pa čeprav z nepravilnim odstrelom le-teh napravimo morda več škode kot pri odstrelu samcev.

Lovci bomo morali spremeniti mišljenje in gospodarjenje z divjadjo, če bomo hoteli držati korak s časom in se prilagajevati hitrim spremembam življenjskih pogojev divjadi. Lovske organizacije čaka prav v tem še naporno delo. Vse to pa bi bilo tako enostavno, če bi se lovci odpovedali pretiranemu trofejnemu kultu in če bi se lovske organizacije odkrižale pretirane komercializacije z nosilci trofej. Nisem proti prodaji odstrela; prav je, da pridejo do lova tudi lovci, ki drugače nimajo priložnosti za lov. Prav pa ni, da se strelja vedno po najboljših, brez ozira na to, kakšno vlogo naj bi še imeli v populaciji svoje vrste. Prav ni, da nosilce trofej ocenjujemo predvsem po točkah in gramih trofej. Važnejša kot točke in grami bi morala biti njihova starost. Lovci se bomo morali bolj približati delovanju naravnih selektorjev, kot so: zverjad, hude zime in do gotove meje tudi zajedavci. Ti poberejo najprej bolešno, slabotno, mlado in ostarelo divjad, naglede na to, kaj ima na glavi. Tako dosledni lovci niti ne bi mogli biti. Čisto enostavno bi bilo, če bi pustili vso zdravo in poprečno razvito jelenjad med petim in desetim letom pri miru. Isto naj bi veljalo tudi pri gamsih med četrtnim in desetim letom, prav tako tudi pri srnjadi med drugim in šestih letom. Seveda je to le grobo povedano. Celotno snov bi bilo treba precizirati. Toda že samo ta tako enostavna formula bi nas pripeljala za velik korak bliže k naravi. Odstreljevali naj bi mlado in ostarelo oziroma zrelo divjad. Trofeja naj bi bila le drugotnega pomena. Postaviti bi morali tri starostne razrede: mlada, plemenska in zrela divjad. V razredu mladih bi vršili selekcijo in urejali spolno razmerje. V razredu plemenskih živali bi odstreljevali samo to, kar bi bilo iz določenih razlogov nujno. V razredu zrelih, kjer na ta način tudi dobrih in vrhunskih trofej ne bi manjkalo, pa bi »želi«.

Tako bi prišli do pravilnega spolnega razmerja in prav tako važne pravilne starostne strukture, ne samo na papirju, ampak tudi v lovišču. Seveda je starostno piramido na papirju mnogo lažje postaviti kakor v lovišču. Toda nemogoče ni.

Odstrel

Pri jelenjadi bi bilo treba odstreljevati vsa slabotna in odvečna teleta. In to vedno čimprej, da bi se čimprej razbremenila mati-košuta, za kar nam bi dala v prihodnjem letu krepkejše tele. Dr. A. Bubenik je nekoč rekel tirolskim lovcem: »Slabotnim in odvečnim teletom bi bilo najbolje takoj, ko so povržena, prerezati vrat.« Lovci so se nad tem izrazom zgražali, toda dr. Bubenik ni mislil dobesedno. Prav tako bi bilo potrebno vse slabotne in preštevilne košute, tudi take, ki vodijo slabotna teleta, s teleti vred čimprej, na vsak način pa pred rukom, odstreliti. Zakaj naj zgubljajo jeleni plemenjaki svojo moč z zaskoki takih košut, katere po ruku itak postrelimo?! Tako bi bil tudi ruk živahnejši. Jeleni plemenjaki bi se ne izčrpali do kosti, kar bi prav verjetno pozitivno vplivalo na njihov telesni razvoj, pa tudi na razvoj rogovja prihodnje leto. Odstreliti bi morali tudi vse eno-, dve- in triletne jelene, ki so telesno slabo razviti in ki imajo podpoprečno rogovje. Pri štiri- in petletnih naj bi bila zadnja izbira pred razredom plemenjakov. Zrelih jelenov bi bilo potem toliko, kolikor bi dopuščal prirastek iz razreda plemenjakov.

Tudi pri srnjadi bi se morali poslužiti precej enakih smernic. Slabotne srne enoletnice in stare srne, ki ne vodijo mladičev, naj bi čimprej odstrelili, na vsak način pa še pred prskom, že junija ali julija. Preštevilne mladiče ženskega spola in izrazito slabotne srnjačke pa čimprej v septembru. Vendar je pri

Na lovskem pohodu

Foto P. Adamič

odstrelu srnjačkov vsekakor potrebna previdnost! Te bi bilo bolje prebirati potem kot enoletnike, ko so vsaj že delno dorasli. Na ta način bi bilo možno ustrezno regulirati stalež in spolno razmerje. Odstreliti je nujno treba tudi vse srne, ki vodijo pozno poležene mladiče, z mladiči vred. Da je treba odstreliti najprej mladiča in šele potem mati-srno, ni treba posebej poudarjati. Pri srnjakih enoletnikih naj bi odstrelili vse, kar je podpovprečno, tako po telesu kakor po rogovju. Pri dveletnih naj bi bila zadnja izbira pred razredom plemenjakov. Vse tri-, štiri- in petletne srnjake pa bi pustili pri miru, če ne bi bilo posebnih razlogov za odstrel. Pri šestletnih in starejših bi bila potem »žetev« res zrelih in močnih srnjakov.

Nekoliko drugačna je zadeva pri gamsih. Prvič so gamsi pozneje spolno zreli kot npr. jelenjad in srnjad. Drugič je pri gamsih smrtnost dosti večja kot pri drugih parkljarjih. Nekateri lovci-gamsarji

celo trdijo, da v prvem letu življenja pogine najmanj tretjina mladičev, če ne kar dve tretjini. Pogine tudi veliko kozlov plemenjakov, če jih takoj po prsku zasuje visok sneg. Nekaj resnice je gotovo na tem. Toda, kjer je takó, je prav gotovo treba temu poiskati vzroke! Take prekomerne izgube so brez dvoma posledica nepravilnega spolnega razmerja in slabe starostne strukture. Kako pravilno piše Mirko Lampreht v decembrskem Lovcu 1973: »Ne pa kot sedaj, ko dve- in triletni kozli postopajo okrog tropa... ne vedo pa pravzaprav kaj početi.« Strokovnjaki praktiki trdijo, da dve- in triletni kozli sicer zaskočijo koze, niso pa zmožni oploditi večjega števila koz. Kjer ni zrelih plemenjakov, ostanejo koze ali nezaskočene ali neoplojene. Take koze se potem prskajo kasneje še enkrat, nekatere so potem tudi zaskočene in oplojene. Marsikdo je imel gotovo že priložnost opazovati gamsji prsk še sredi decembra. Take koze pole-

žejo potem dosti kasneje in mladiči so na zimo še prav majhni in neobgleni, zato ni čuda, da postanejo žrtev zime. Prav tako je tudi s kozli plemenjaki, ki so tako izčrpani, da jih ni drugega kot kost, koža in razmršena dlaka. Zime same nikakor niso vsemu krive. Krivi smo tudi lovci, ker le preradi streljamo tudi po plemenjakih. Če bi pustitli kozle med četrtem in desetim letom pri miru, vsega tega prav verjetno ne bi bilo. Prav tako kot pri drugi divjadi je tudi pri gamsih odstrel slabih in pozno poleženih mladičev ter zanikrnih enoletnikov obeh spolov potreben. Zakaj pustiti take gamse zverem in ujedam za hrano? Ali ni taka hrana za lisice malce predraga? Marsikateri lovec, ki nima priložnosti za lov na gamse, bi bil vesel in srečen, če bi smel in mogel upleniti takega za odstrel potrebnega gamsa, pa čeprav le kozliča. Gams je gams, tudi pri gamsu mora doživeti pretehtati trofejo. Vse to bi bilo tako enostavno, če bi se lovci odrekli

rekorderstvu za trofejami. Nikakor nisem proti trofejam. Tudi sam jih imam rad in jih spoštujem. A morajo biti takšne, da me ni sram, če jih ogledujem, ali če jih vidijo drugi, lepo obeljene na steni lovske sobe. Trofeje gojitvenega odstrela,

rogovje, roglji zrele divjadi naj bi krasili lovčev dom! Vse zdrave plemenske živali pa naj krasijo naša lovišča! Potem bi bili stalež, spolno razmerje, starostna struktura in kvaliteta v redu. Potem bi se tudi kmetje in gozdarji manj pritoževali,

saj ne bi bilo preštevilne in slabe divjadi v lovišču, ki je sebi in drugim v škodo.

Paša in krmljenje

Staro pravilo je, da je v lovišču lahko toliko jelenjadi in srnjadi, kolikor je poletne paše. Gamsov pa toliko, kolikor je zimske paše. Pa bo morda kdo rekel, da je poletni paše povsod na pretek. A ni tako. Kdor pozna življenjske navede divjadi, mi bo gotovo pritrdil. Jelenjad se drži in počuti zadovoljno samo v tropih. Taki tropi pa potrebujejo nemalo paše, če hočemo, da ne delajo škode. Srnjak pa živi posamič. Posebno srnjak brani svoj okoliš pred vsiljivcem. Podobno tudi srna vodnica. Kjer je srnjadi preveč, se med seboj nadleguje, nima miru in slabo uspeva. Znaki tega so: številni gumbarji, zajedavci, bolezni. Pomladne, poletne in jesenske paše je pa tudi le nekaj mesecev morda dovolj. Že avgusta je v gozdu in senoženih vse trdo in suho. Pozneje je pa samo še les in slama. Nič bolje ni na poljih. Ko sta jaro žito in koroza pospravljena, so polja za divjad kakor pušinja. Pa tudi pred tem ni dosti bolje. Škropljenje uniči ves plevel, ki je glavna hrana srnjadi in poljski divjadi. Nič bolje tudi ni v gozdovih. Moderno gozdno gospodarstvo divjadi ni ravno naklonjeno, kar pa sicer gozdarji ne slišijo radi.

Pri gamsih je tudi v tem primeru nekoliko drugače. Življenjske navede gamsov se zelo razlikujejo od navad jelenjadi in srnjadi. Gamsi so že po naravi v prehrani skromnejši, zato jim je poleti veliko lažje. Toliko huje pa je zanje pozimi. Po robah naših gora, ko je veter odpihal sneg, so se nekoč pasli tropi gamsov. Danes se tam podijo tropi smučarjev in drugih turistov. Nisem proti turizmu. Vsak ima pravico do svežega zraka, ki ga je po mestih in industrijskih

Odstrel jelenjadi (navadni jelen) v SR Sloveniji v lov. letu 1972/73 in pomladanski stalež 1973

Statistika LZS

Lovske zveze in goj. lovišča	Odstrel v lov. letu 1972/73					Pomladanski stalež 1973		
	jeleni in teleta samci	košute in teleta samice	samci ♂ v %	samice ♀ v %	jelenjad skupaj	jeleni	košute	jelenjad skupaj
Bela krajina	28	11	72	28	39	78	87	165
Celje	5	4	55	45	9	30	40	70
Gorenjska	21	12	64	36	33	91	95	186
Gorica	—	—	—	—	—	33	42	75
G. Radgona	—	—	—	—	—	—	—	—
Idrija	—	1	—	—	1	5	6	11
Kočevje	84	111	43	57	195	365	538	903
Koper	7	5	58	42	12	18	20	38
Ljubljana	60	35	63	37	95	167	260	427
Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—	—
Maribor	7	21	25	75	28	77	101	178
Notranjska	46	96	32	68	142	262	295	557
Novo mesto	17	12	59	41	29	87	90	177
Posavje	10	4	71	29	14	17	38	55
Postojna	47	60	44	56	107	208	294	502
Prekmurje	6	3	66	34	9	—	—	—
Ptuj	—	—	—	—	—	—	—	—
Zasavje	1	—	—	—	1	9	11	20
»Fazan«	—	—	—	—	—	3	5	8
»Jelen«	51	51	50	50	102	220	276	496
»Kompas«	27	11	71	29	38	15	30	45
»Kozorog«	27	43	39	61	70	102	153	255
»Ljublj. vrh«	3	5	38	62	8	25	25	50
»Pohorje«	23	30	43	57	53	38	62	100
»Prodi«	—	—	—	—	—	—	—	—
»Rog«	101	119	46	54	220	355	353	708
»Triglav«	1	—	—	—	1	10	16	26
»Žitna gora«	6	7	46	54	13	15	25	40
Skupaj	578	641	47	53	1219	2230	2862	5092

krajih vedno manj. Pravim le, da turizem lovu in divjadi ni koristen. Da, življenjski prostor divjih živali se hitro manjša. To dejstvo za lovce ni tako enostavno. Seveda lahko nekoliko pomagamo, nikakor pa vsega izgubljenega ni moč nadomestiti. Drugače je zopet pozimi. V zimskem času lahko držimo jelenjadi in srnjadi toliko, kolikor hočemo. Treba jo je samo zadostno krmiti. Če je to v korist divjadi, je drugo vprašanje. Ponekod zapirajo, posebno jelenjad, v prezimovalne krmne obore. Kako se bo to na jelenjadi obneslo z biološkega vidika, nam bo povedala bodočnost. Gamsi se pa tudi pozimi večinoma sami preživljajo. Prav zato je tako važno, da stalež čimbolj ustreza pašnim razmeram. Prevelik stalež je vedno vzrok raznim boleznim in parazitnim epidemijam. Sicer še vedno skuša veljati zastarela vera, da gamsov ne smemo krmiti. Toda vseeno niso prav nič nevoljni, če postavimo ob robu njihovih zimskih stanišč nekaj senenih kop, katerih se prav radi poslužijo. S tem pomagamo gamsom vsaj nekoliko skozi najhujšo zimo.

Krmljenje jelenjadi in srnjadi mora imeti gotove meje. Prav tako slabo je, če krmimo preveč močnih krmil, kakor če jih sploh ne krmimo. Še posebno jelenjadi. Jelenjad in srnjad spadata v rod prežvekovalcev. Zato potrebujeta v dovoljni meri tkivno – voluminozno krmo. Če pa imata na pretek koruze, pese in drugih takih krmil, je jasno, da ne bosta pogledali sena ali otave. Ko se zjutraj jelenjad vrne od krmišč v stanišča in nima ves dan kaj početi, ker nima kaj prežvekovati, začne objedati in lupiti drevje. Močnih krmil dajmo le toliko, kolikor rabi žival za razvoj telesa in rogovja oziroma zarodka. Nikakor pa ne, da bi se z njo mastila. Divjad s tem prisilimo, da se posluži tudi voluminozne krme, ki jo rabi za prežvekovanje in prebavo. Divjad torej potrebuje

Njegov srebrni glas ne bo več zazvenel v zlatem oktobrskem gozdu
Foto I. Napotnik

tkivno – voluminozno, sočno in močno krmo, kar ni nič novega. Najbolj priporočljiva je silirana gozdna trava, ki je sočna in tkivna obenem. Poleg te še suho sladko travniško seno, detelja in lucerna. Poleg silaže in suhe krme tudi pesa, repa ali topinambur kot sočna krma. Močno krmilo pa koruza in oves. Dobijo se tudi razna tovarniška močna krmila z raznimi mineralnimi primesmi. Ponavljam pa, da močnih krmil ne sme biti preveč. Kajti račun

– »veliko močnih krmil – močne trofeje« – ne drži! Posebno rada obira divjad tudi vejnike. Najboljši so: jesenovi, javorjevi, brestovi, sive vrbe in malinovje. Vejnike je treba pripraviti v prvi polovici julija,* jih v senci posušiti

* Več naših lovcev praktikov pa meni, da je vejnike priporočljive sekat v drugi polovici avgusta in v začetku septembra. Utemeljitev je v Lovcu, št. 9/72, stran 281! V tem času drevje tudi lažje zaceli rane kakor pa v začetku poletja.

– Uredništvo –

ter shraniti na suhem in zračnem prostoru, najbolje kar v krmišču. Jelenjad naj bi krmili dnevno. Srnjad pa enkrat ali kvečjemu dvakrat na teden. To pa vedno le v takšni količini, da so korita od enega do drugega krmljenja prazna. Kaj pa sol? Ali naj ima divjad sol skozi vse leto? Nekateri trdijo, da sol povzroča žejo. Drugi zopet, da sol zadržuje v telesu vlago in tako preprečuje žejo. Kdo ima prav? Menim, da naj ima divjad vedno dovolj soli.**

»Preroki stare in nove zaveze«

Lovci starih nazorov razširjajo mnenje, da je vse, kar se danes godi v lovstvu, pretiran nesmisel. Češ zakaj pregled in ocenjevanje trofej, čemu ocenjevanje divjadi pred strelom itd. Zakaj ne bi lovec ustrelil vsega, kar mu ne uide! Češ včasih vsega tega ni bilo, a je divjad vseeno ostala še za nas. Na nekaj pa pozablajo: kakšno orožje so nekoč imeli naši predniki, medtem ko imamo danes visokorazantne puške, opremljene z odličnimi merilnimi daljnogledi; nekoč so lovci morali pešačiti ure in ure, da so prišli v oddaljenejši del lovišča, danes se tja popeljemo z avtomobilom ali žičnico; kako malo je bilo lovcev nekoč, koliko jih je danes!

Lovstvu pa so bolj nevarni »preroki nove zaveze«. Njihovo središče je v Zahodni Nemčiji. Ti kričijo preko sredstev javnega obveščanja, da lovci niso več v stanju go-

** Vztrajamo še vedno pri tem, da naj bodo solnice pozimi in ob sušah prazne. Utemeljitev je v Slovenskem lovskem priročniku! Sicer je bilo pa avtorjevo mnenje, da naj ima divjad vedno dovolj soli – torej tudi pozimi, med drugim posredovano kot vprašanje Inštitutu v Bonnu (Institut für Jagdkunde und Wildschadensverhütung), ki bo nanj odgovoril v nemški lovski reviji »Die Pirsch«. Odgovor bomo našim bralcem posredovali tudi v Lovcu.

– Uredništvo –

spodariti z divjadjo, da je treba odstrelne plane in lovopuste odpraviti, ker bo sicer divjad požrla človeka. A ne samo v ZR Nemčiji, tudi drugod postajajo taki glasovi vedno močnejši. Tudi ta pojav je treba pazljivo spremljati, ker le ni tako nenevaren!

Še nekaj o risu

Marijan Koritnik

Zelo dober in vsega upoštevanja vreden članek ing. A. Frkovića »Ali je ris dobrodošel v Gorskem kotarju?« (Lovec, št. 8 – november 1973) me je spodbudil k pisanju.

Še v preteklem stoletju je ris živel v naših gozdovih. Toda že v začetku 16. stoletja se je tej divjadi začel ožiti življenjski prostor in v 19. stoletju je zginil iz srednje Evrope, le nekoliko kasneje pa tudi iz naših gozdov. Obdržal pa se je na visokih planotah Kosmeta, Metohije in v zahodnem delu Makedonije, v delu Albanije in Grčije. Zaradi drznih napadov te zveri se je okrog risa spletlo različno praznoverje, ris je postal tudi pojem poguma. Ris je zver, ki jo je narava obdarila s posebnimi lastnostmi. Vsi njegovi organi so funkcionalno povezani, vsi mu služijo za hiter, prožen napad, za skok v višino in daljino. Čeprav ni videti in ga tudi njegov kožuh dela vitkega, elegantnega, je ris zelo mišičast. Kakor tiger in leopard tudi ris skriva veliko moč v svojih krempljih.

Ris spada v družino mačk – Felidae – in ima tudi vse značilne lastnosti mačk. Ljubi velika gozdna prostranstva. Čez dan se rad sonči in dremlje na veji drevesa. V mraku, še posebno ponoči pa gre na potepanje; pri iskanju plena preide neverjetne daljave. Na svojih krožnih potovanjih je opreznejši

Vsa vprašanja, ki sem jih nakazal, bi enostavno lahko rešili, če bi se bolj približali naravi in njenim zakonitostim. Prosim, ne kamenjajte me, če sem se lotil vprašanj, katerih reševanje morda pristoji bolj drugim kakor pa meni – staremu lovcu.

od volka in vidre. V izrednih okoliščinah, ob parjenju in skrbi za mladiče, kjer sodelujeta oba roditelja, krene ris na pot tudi podnevi. A kar najbolj je oprezen; pomaga mu odličen sluh in vid, da ga človek zelo redko vidi.

Plen zasleduje navadno po tleh, a se kot mačka tudi popne na skalno pečino ali drevo in od tam naskoči žrtev. Novejše raziskave zavračajo to trditve. Sicer je pa take in podobne trditve težko dokazovati, saj ris praviloma lovi ponoči, ko ga človekove oči ne vidi. S hitrim skokom se vrže na žival, jo zgrabi z ostrimi kremplji in ji pregrizne vratno žilo. S plenom ravna podobno kakor vidra. Včasih pusti plen in se k njemu ne vrne več (če je iznenaden), včasih ga ne požre do konca, ampak samo nekatere dele, ki so mu poslastica. Sicer pa ima takšen nogon več zveri. Večjim živalim najprej poje pljuča, srce in drugo drobovino, šele potem se loti zunanjega mesa. Risov glas je kričav, visokega tona, predvsem ob parjenju podoben glasu domače mačke, vendar se po jakosti razlikuje. Risi se pariyo v februarju. Tedaj se pojavijo v krajih, kjer jih sicer ni bilo ali redkokdaj. Risinja nosi 9–10 tednov in skoti 2–3, po Dietrichu pa največ 3–5 mladičev, ki 9–11 dni ne vidijo. Lož risinje je v skoraj nepristopni

goščavi, v duplu mogočnega starega debla, v skalovju ali starem zapuščenem brlogu drugih zveri.

Marsikaj o lovu na risa v Makedoniji med zadnjima vojnama nam je napisal v starih Lovcih že pokojni Tone Kapus, izvrsten lovec, ki je služboval v Makedoniji. Pri tamkajšnjih krznarjih je v sezoni znal dobiti tudi do 20 risjih kožuhov. Sedaj pa je ris v Makedoniji zaščiten.

Zanimive podatke o risu v času po osvoboditvi mi je dal ing. Dinko Šoltanski, načelnik za lovstvo v Skopju. Po nekdanjih podatkih naj bi bilo v Makedoniji skupno kakih 80 risov. Danes jih cenijo na 25 do 30. Točnejšo statistiko oziroma evidenco je težko voditi, ker ris živi v mejnih predelih z Albanijo in Grčijo. Razen na Šari so skoraj neprehodni gozdovi še v planinskem masivu med Gostivarom, Kičevom, Debrom tja do Koraba.

Izginitiv risa iz več delov Evrope, tako tudi iz naših krajev, je zelo zanimiva z znanstvenega vidika. Izginitiv divjih živali določenih vrst od prazgodovinske dobe do danes je obdelana in razjasnjena. Nekatere živalske vrste so izginile s spremembo klimatskih pogojev, ker jim niso več ustrezali. Nekatere živalske vrste so zginile ali se umaknile z nastankom ledene dobe. Nekatere vrste so se umaknile proti severu, nekatere proti jugu. Znano je npr., da je bil v prazgodovinski dobi in tudi še kasneje areal (življenjsko območje) leva precej bolj severno, zajemal je tudi Grčijo in Makedonijo, levji fosili pa so bili najdeni celo na današnjem Madžarskem. Medtem ko se je severni ris (*Lynx lynx*) v glavnem obdržal na svojem področju, je južni ris (*Lynx pardina*), ki je nekoč segal veliko severneje, v mnogih predelih srednje Evrope izginil oziroma se umaknil proti jugu.

V Gorskem kotarju, v hrvaškem delu Snežnika, je bil po verodostojnih podatkih uplenjen poslednji ris leta 1887. V Bosni, v predelih

Kozare, leta 1886. Na ozemlju sedanje Avstrije so ga zadnjič videli leta 1872, takrat nekako tudi v Nemčiji. Po podatkih J. Čopa v članku »Poskus naselitve risa na Kočevskem« (Lovec, št. 12 – marec 1973) je živel ris na Slovenskem še do začetka 20. stoletja. Poslednji ris na Notranjskem je bil (po Čopu) uplenjen leta 1882, na Dolenjskem leta 1888. Po istem viru naj bi bil poslednji ris v Sloveniji odstreljen leta 1908. Škoda, da avtor teh podatkov ni podkrepil z navedbami, odkod izvirajo oziroma kje jih je dobil. Sicer pa to lahko stori še dodatno.

Alojzij Frković piše v že omenjenem članku, da je lovec Franjo Čop iz Čabra slišal risa v tamkajšnjih gozdovih, torej pod Snežnikom na hrvaški strani, še leta 1901 in da je to »zadnji podatek o risih na Hrvatskem«. Vendar je to navedbo treba popraviti oziroma dopolniti. Po znanem biologu D. Hircu je bil ris evidentiran na Velebitu še po letu 1903. Po neobjavljenem podatku že pokojnega gozdarja Drage Čadeža iz Tršča je bil leta 1903 ris ujet v past na Bukovem vrhu (1167 m). Kasneje so ta podatek potrdili tudi Čadeževi sinovi, prav tako sedanji logar iz Tršča. Tudi župnik Hankony iz Tršča je s pomočjo Brehma ugotovil, da je bila ujeta zver ris. Ne pojasnjeno pa je, zakaj tega ulova ni evidentiral tudi čabranski »vlastelin« Chychy, ki je sicer vodil strogo lovsko gospodarstvo. Vsekakor je podatek o uplenitvi zanimiv in se na splošno ujema z izginitivjo risa na Slovenskem in Hrvatskem.

Po treh tezah naj bi bil vzrok izginitve risa pri nas: ali sprememba klimatskih pogojev, ki jih prav za tista leta citira metereološka kronika; ali nov način gospodarjenja z gozdovi; ali lov oziroma človekovo preganjanje te divjadi. Proti zadnji tezi naj bi bil naslednji dokaz: v Makedoniji so risa prega-

Risov profil

Foto ing. J. Černač

njali rutinirani lovci prav do nedavna, a je vzdržal.

Ob vseh teh razglabljanjih pa nas vsekakor najbolj zanima obstoj lani naseljenega risa na Kočevskem. Glede škode, ki naj bi jo povzročal ris, ne smemo biti prehitro črnogledi. Ko je ris nekoč živel pri nas, je bilo po podatkih lovskih kronistov v naših gozdovih dovolj velike divjadi. Te niso zdecimirale zveri, pač pa človek, predvsem po letu 1848, ko je prišel čas obračuna z vsem, kar je bilo fevdalnega, tudi z lovom in s tem v zvezi z divjadjo. Mnogo uniči človek, a pripiše zverem! Glede uspeha naselitve risa na Kočevskem neizpodbitno še ničesar ni moč trditi. Znano je, da so ob naselitvi katerekoli divjadi mnoge neznanke, kaj ne bi bile pri tako občutljivi zveri, kakor je ris. Kaj vse bo risu pri nas ustrezalo ali ne, bo pokazala bodočnost.

Ris zopet na Slovenskem – prve ugotovitve

Ing. Ciril Štrumbelj, Gojitveno lovišče »Medved« – Kočevje

Dne 2. marca 1973 je bilo iz karantene na Rogu v gojitvenem lovišču »Rog« (sedaj »Medved«) izpuščenih šest karpatskih risov, trije samci in tri samice (Lovec, št. 2 – 1973, stran 43). Odsek za lovstvo pri IGLGS v Ljubljani je ugotavljanje uspehov oz. neuspehov naselitve risa uvrstil v svoj raziskovalni program, ob pomoči Gozdnega gospodarstva Kočevje in sklada World Wildlife. Izčrpnije podatke o uspehu oz. neuspehu naselitve in o vplivu risa na drugo divjad bomo lahko posredovali šele čez nekaj let, zato je tudi raziskovalna naloga dolgotrajnega značaja. V tem sestavku posredujemo le prve podatke. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem, ki so posredovali kakršnakoli opažanja o risih.

Razširjenost

Zaradi pomanjkanja snega je bilo v zimi 1973/74 sistematično zasledovanje risov otežkočeno. Le v novembru 1973 nam je uspelo po snegu pa tudi po prejšnjih opažanjih ugotoviti, kje se risi nahajajo in koliko jih je. Na priloženi karti je razvidna razširjenost te divjadi. Po posameznih predelih pa smo ugotovili:

Stari log–Trnovec–Mala gora, samica z mladičema;

Kunč–Rdeči kamen–Cink, samica z mladičem;

Gače–Baza 20–Rog, samica z mladičem;

Svetli potok–Bukova gora, samec; Stari log–Smuka–Polom–Mala gora, samec;

Velika gora proti Sodražici, samec.

Devet mesecev po izpustitvi na prostost so bili še vsi risi živi, pomnoženi s prvim prirastkom v novi domovini, to je s štirimi mladiči. Kot je iz opažanj razvidno, so skotile vse samice: dve po enega in ena dva mladiča.

To pomeni, da so se parile že v novi domovini. Značilnih risjih glasov pri parjenju ni nihče slišal. Edini znak o parjenju je bil, da smo marca 1973 večkrat sledili v snegu po dva risa skupaj.

Dne 5. 2. 1974 so v lovišču LD Ribnica našli mrtvega risa samca. O tem je poročilo v Lovcu, št. 1 – april 1974, stran 22.

Od kraja izpusta se je do novembra 1973 najbolj oddalжил ris na Veliko goro, to je 30 km zračne razdalje od karantene. Nekoliko manj se je oddalжил drugi ris, na območje Male gore nad Ribnico. Vsi drugi risi so se zadrževali na območju Roga, Kočevske Male gore in Male gore nad Ribnico, to je približno v krogu s polmerom do 15 km od karantene kot središča. V tem času je bil torej njihov življenjski prostor GL »Medved«, GL »Žitna gora« in lovišča lovskih družin Mala gora, Kočevje, Dolenja vas, Ribnica in Sodražica.

Vpliv risov na divjad

Pred in ob naselitvi te zveri je strah pred risom dvignil med lovci mnogo prahu, ker so se bali za divjad drugih vrst. Zato smo vse podatke o najdeni raztrgani divjadi skrbno in kritično zbirali. Šteli smo samo tiste primerke, pri katerih smo z gotovostjo ugotovili, da jih je zadavil ris. Omenim naj, da je takšno ugotavljanje dostikrat težko, zlasti če ostanki niso sveži ali pa so načeti od drugih mesojedov (medved, lisica, krokar itd.). V tabeli navajamo podatke, ki smo jih zbrali do 31. marca 1974, to je približno za lovsko leto 73/74. V razpredelnici so podatki po mesecih in vrstah divjadi. Od 11 srnjadi je bilo 5 srn, 3 srnjaki in 3 srnjadi, katerih spol ni bilo moč ugotoviti. Pet srnjadi je bilo starih 5 in več let, 1 dvoletna, 1 enoletna, 1 mladič, pri treh pa starosti ni bilo možno ugotoviti. Zdravstveno stanje zadavljene divjadi je bilo ugotovljeno pri eni živali. Od obeh jelenjadi sta bili obe teleti. Ostali plen risov so bili še: 1 jazbec, 1 divji prašič (mladič), 1 damjek in 1 domača ovca. Razumljivo je, da vseh ostankov zadavljenih živali ni bilo mogoče najti in je dejansko število večje, kakor ga navaja razpredelnica.

V enem primeru je bilo ugotovljeno, da se je ris večkrat vrnil k žrtvi. Najdena pa sta bila tudi srna in srnjak, ki sta bila samo umorjena, ne pa načeta. Pri srnjadi so največkrat obrana stegna, medenične

Najdena, od risov zadavljena divjad, od 2. 3. 1973 do 31. 3. 1974

Divjad	Meseci													Skupaj
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
srnjad	5	—	—	1	—	—	—	—	2	3	—	—	—	11
jelenjad	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
druge živali	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	4
Skupaj	7	1	—	1	1	—	—	—	2	5	—	—	—	17

kosti, glava je včasih odgriznjena, sledovi krempljev so vidni največkrat na bokih, medtem ko so na vratu vedno sledovi zob.

Srečanja z risi

Ris je pretežno nočna žival, zato je srečanje z njim podnevi redkost. Prvič so jih videli ponoči iz avtomobila. Do 1. avgusta 1974 smo prejeli skupaj 12 zanesljivih poročil, da so bili risi opaženi; sporočil je bilo sicer več, vendar vsem nismo verjeli. Od 12 primerov je kar 6 takih, ko so očitvidci risa videli ponoči iz avtomobila. Ris je na avtomobil in žaromete različno reagiral. Včasih je jadno v velikih skokih odskočil, včasih se je pa le počasi umaknil s ceste. Drugih šest srečanj je bilo podnevi: dvakrat z visoke preže, enkrat je prišel ris na pogonu, enkrat je pritekla samica z dvema mladičema na zajčji vek, dvakrat pa je lovec videl risa pri obhodu lovišča. V vseh primerih se je ris človeku umaknil.

Zaradi zanimivosti naj na kratko opišem le dvoje srečanj z risi:

Na zajčji vek je pritekla risja samica z mladičema 17. decembra 1973, ob 12.30, lovcu na razdaljo 5 do 10 m. Samica spredaj, za njo pa mladiča, ki sta bila v tem času še vidno manjša od nje. Vsi trije so pritekli v drncu, ko so pa zagledali lovca, so kot blisk v velikih skokih izginili.

Pri obhodu je lovec 17. 11. 1973, ob 15. uri, na poti v gozdu 30 m pred seboj opazil risa, ki je že tudi zagledal lovca. Ris je odskočil, se ustavil, gledal lovca in nato izginil.

Ob zaključku prosimo vse lovce, da vsa zapažanja o risih beležijo na posebne anketne liste, ki jih lahko dobe na Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo, odsek za lovstvo, v Ljubljani, Večna pot 30 ali pa na upravi Gojitvenega lovišča »Medved«, Kočevje, Reška 25.

Razširjenost risov do 30. nov. 1973, devet mesecev po naselitvi; ■ karantena – mesto izpusta
Merilo 1 : 500 000

Ris pred izpustom iz karantene

Foto L. Švigelj

Moji prijatelji

(Nadaljevanje in konec)

Janko Perat

3.

Bil sem še deček in sem si upal že sam daleč v goro, ko sem se spoznal s krekovtom ali lešnikarjem. Tudi nanj me vežejo lepi in prijetni spomini. Dobesedno hudo mi je, ker je ta ptica, ne vem po kakšni pomoti, zašla na seznam ptic, katerim predpis odreja sleherno zaščito. Ne vem, s čim si je zaslužila ta slab sloves? Morda so temu krivi njeni ožji sorodniki – vrane, srake, šoje. Krekovt nima slabih navad svojega sorodstva; ne krade, ne uničuje jajčec drugih ptic in se hrani pretežno s semeni.

Krekovt ali lešnikar (*Nucifraga cariocatactes* – red pevci, družina vrani) je stalna in ne preveč pogosta ptica naših gozdov in senožeti, v višinah od 800 metrov pa do drevesne meje. V doline zaide porredko, zato in pa zavoljo njene redkosti je veliko lovcev ne pozna. Hrani se pretežno z gozdnimi semeni in sadeži. Zelo rada ima bukov žir in lešnike. S svojim trdim in močnim kljunom stre lešnikovo trdo lupino, da se pri tem »tlesk«

na daleč sliši. Še najraje pa ima plodove bora cemprina. Sicer pa plodovi dozorevajo drug za drugim: najprej lešniki, potem žir, nato bor. Zato se tudi krekovt seli iz kraja v kraj, kjer se mu ponuja hrana. Septembra je pogost na gorskih senožetih, kjer je veliko leske, oktobra pa po bukovih gozdovih, kjer je žir. Toda gozdni plodovi zorijo le določen čas, zato si ta ptič ustvarja zalogo in se tudi v tej lastnosti zelo razlikuje od svoje tatinske družine. Ugotovljeno je, da si pripravi zalogo za hude čase celo na več sto mestih in da je sposoben najti v stiski tri četrtine svojih »shramb«. Hrano najde tudi pod debelejšo snežno odejo. Ta krekovtova lastnost je za širjenje gozda koristna, zato mu ni škodi v zlo, če morda tu pa tam uniči še kakšno ptičje gnezdo. Po obnašanju se zelo loči od šoje, ki natančno in sistematično raziskuje drevo za drevesom od spodaj navzgor. Krekovt ni niti tako prihuljen kot sraka ali vrana. Ta ptič je pošten. Na svojo prisotnost opozarja zelo glasno z značilnim krikom »kre,

kre«, ki je nekoliko bolj hripav in manj kovinski kot krik črne žolne. Krekovt ima veliko sovražnikov. Najhujši je kragulj.

V obrambi proti sovražnikom si je krekovt izoblikoval tudi čisto poseben, opletav in opotekajoč način leta, ki utegne biti nepoznavalcu kar smešen. V resnici pa je ta let prava mojstrovina zračnega zavljanja napadalca, da udari v prazno.

Krekovt je približno tako velik kot šoja. Perje ima rjavo, včasih temno rjavo, posuto z belimi lisami. Rep je črno rjav, čokoladne barve, na koncu bel, tudi podrepek je bel. Kljun je črn, trd in močan.

Gnezdi zelo zgodaj. Konec marca, ali še prej, že znese jajca in vali. Gnezdo pogosto zasuje sneg, zato je lepo, čvrsto zgrajeno, da zdrži tudi spomladanske viharje. Zunaj je obloženo s plastjo mahu, znotraj pa s puhom, dlakami ali volno. Samica znese tri do štiri jajca blede zelenkaste barve, posuta z rjavimi pegami. Ima en zarod.

Ali bo ta ptica z novimi predpisi zaščiten vsaj v času gnezdenja? Nič ne bi nasprotoval, če bi tu pa tam kak lovec jeseni uplenil krekovta, saj je bil tudi zame lov nanj zelo privlačen. Še danes mi ohranja svoj čar, čeprav ga prekriva tančica časa. Sedaj ne dvignem več puške nanj. Ko se mu približam na streljaj, ga le opazujem in obujam spomine. Odločno pa nasprotujem, da je krekovt na seznamu škodljivcev in da uplenitelju lešnikarja ponekod celo priznajo točke. Za lov in lovno divjad je vendar njegova škoda čisto brez pomena. Ptica pa je lepa značilnost gorskega sveta.

4.

S komatarjem sem se spoprijateljil v njegovih prezimovališčih, na Bližnjem vzhodu, daleč proč od domačih krajev. Znanca sva si bila sicer že prej. Njegova vrnitev v drugi polovici marca, mnogo pred

Komatar ali planinski kos

Krekovt ali lešnikar ali orehar

lastovkami in kukavico, je zame pomenila začetek pomladi.

Gorski svet je njegova domovina. Zadržuje se na meji gozdov, v pasu ruševja v planinah. Komatar – *Turdus torquatus* – je velik približno kakor kos. Poje samo spomladi, v času gnezdenja. Ob parjenju pa prepeva po ves dan, celo ponoči, če je mesečina dovolj svetla.

Gnezdi v smrekah, nizko med vejami si zgradi gnezdo iz mahu in rastlinskih vlaken, znotraj pa ga dobro obdela z ilovico ali s prstjo. Znese štiri do pet sinje modrih jajčk z rdeče rjavimi lisami. Ima en zarod. Seli se, ko je v jesenskem vetru že čutiti zimski piš in zapadejo prvi snegovi, v oktobru ali začetku novembra. Leti v dežele Bližnjega vzhoda, Sirijo, Libanon, Izrael.

Kakih čustvenih razpoloženj ni vzbujal v meni, vse dokler se nisva srečala nekega mrzlega in vlažnega decembrskega dne leta 1942 v samotnem, pol puščavskem gričevju, nekje severno od Tel Aviva. Tam sem bil na vojaškem tečaju, da bi se usposobil v nekaterih vojaških veščinah, med njimi tudi v orientiranju na težavnem in nepoznanem ozemlju, samo s kompasom in vojaško karto. V tej spretnosti sem se moral izkazati na ta način, da sem sam samcat napravil nad 50 kilometrov dolg marš skozi nenaseljene puščavske predele. Med potjo sem moral priti nekajkrat na natančno določen kraj, kjer sem moral poiskati dogovorjeno znamenje. Marsikdo od vojaških veteranov bi skomignil z rameni, češ kaj pa je to takega! Takšnemu bi rekel le-to, da je na brezobličnem gričevju, ki leno valovi iz ravnine, kjer so vse vzpetine druga drugi podobne, kjer ni naselij ne cest ne markantnih točk, takšna naloga še kako težka.

Tedaj, tisti dan, sem imel že več kot polovico poti za seboj pa tudi ura je kazala krepko čez poldan. V nekaj urah se bo znočilo in loteval se me je dvom, da sem zašel. Kontrolnega znamenja, ki naj bi

bilo nekje v bližini, nisem mogel najti. Povrh vsega pa sem bil skozi in skozi do kože premočen, premražen in tako sam med tistimi neprijaznimi griči, da me je grabil obup. Iz oblakov pa je še kar naprej pršilo.

Tedaj se mi je naenkrat zazdelo, da se je oglasil znan, domač glas: »Čik-čik. Čik-čik.« Kar nisem mogel verjeti svojim ušesom. Pa sem ga zagledal! Res je bil komatar. Sedel je nedaleč stran, na nekem zakrnelem grmu. »Čik-čik«, se je spet oglasil in prav nič se ni bal.

Obstal sem, da bi ga ne prepodil. Zdelo se mi je, da mi prinaša pozdrave z naših gorá, z onstran morja, in v tem mračnem, tesnobnem dežju osamljenosti me je nenadno objel vonj po smoli domačih goščav. Še enkrat me je pozdravil in odletel v oblačno sivino. Dolgo sem stal na mestu, gledal v siva obzorja, kjer se je izgubil. Ah da, jasna pomladanska jutra, dehteča po ruševi smoli! Ali jih bom še kdaj resnično doživel?

In dočakal sem jih. Vsako pomlad me zvabi v gorski svet ruševčevo gruljenje in žgolenje temnega drozgovskega sorodnika z belim »komatom« na vratu.

5.

S plezavčkom pa sva se prvič srečala šele po vojni, ko sem začel pogostejše zahajati na lov v gore. Že najino prvo srečanje je bilo odločilno, da sva sklenila trajno prijateljstvo. Zdaj pa vselej, kadar se vračam v gore in se vzpenjam pod strma prepadna ostenja, pri-

čakujem njegov pozdrav: dolg, nekoliko zategel, skoraj fantovski žvižg. Če ne slišim njegovega glasu, se mi zdi, da nekaj manjka. Kakor da bi se mi ne oglasil prijatelj, ki ga z veseljem pričakujem. Skalni plezavček – *Tichodroma muraria* – spada v red plezalcev, je prebivalec ostenj v visokogorju, do višine nad tri tisoč metrov. Bolj poredkoma, v hudih in velikih snegovih, se pojavi tudi v kakem kamnolomu ali na visokih zidovih cerkvenih in grajskih stolpov.

Plezavček je zelo lepa ptica. Kadar pleza z razprostrtimi perutmi po skalni steni pa je bolj podoben živopisanemu metulju. Po hrbtni strani sinje siv, trebušna peresa so temno siva, peruti črne z velikim rdečim poljem in belimi pikami. Poleti mu je grlo črno, pozimi belo. Kot vse žolne in plezavčki se tudi skalni plezavček opira pri plezanju na repna peresa, ki so v ta namen posebno trda in ščetinasta. A z razliko od drugih svojih ožjih sorodnikov se plezavček opira še na razprostrte peruti, da je videti res kakor metulj.

Gnezdo si napravi v skalni razpoki iz mahu in lišajev. Je ploščato, znotraj postlano z rastlinsko volno in dlakami. Samica znese tri do štiri bela, rdeče pikčasta jajčeca. Ima en zarod.

Pripoved je pri kraju. Moji spomini, ta moja drobna doživetja, ohranjena skozi molčeče razdalje časa, bodo morda pomagali zlasti kakšnemu mlademu lovcu, da si bo izostril posluš in se mu bodo odprle oči tudi za te lepote narave.

O polhih in polšjem lovu

Tone Črnač

S tem lovom se ukvarjam že od mladih nog. Podedoval sem ga od svojih dedov, zato mi je vedno drag.

Nekdaj, v starih časih, je bilo življenje bajtarjev zelo trdo, zlasti v naši Pivki in okolici. Le nekaj krompirja, boba in fižola so pridelali na skopih njivicah za skromno preživljanje. Zato so možje in fatje, kadar je bila poljša letina oziroma je obrodila bukev, odšli v gozdove loviti polhe. Polšje pasti so imenovali skrinjice ali progle. Poleg pasti so nesli s seboj krompir, sol in lesene sodčke. V gozdovih so ostali, dokler je trajal lov; hranili so se s krompirjem in polhi. Kolikor je polšjega mesa ostalo, so ga nasolili in shranili v sodčke za hude čase doma. Polhi s krompirjem in bobom so bili pogosta jed. Kožice so skrbno posušili in jih prodali. Nekateri so z njimi zaslužili toliko, da so si kupili kravo. Kapa polhovka je bila zlasti nekdanje naše znano narodno pokrivalo. Sedanja moda je polšjim kožicam skoraj povsem obrnila hrbet, zato nimajo skoraj nobene cene.

Polh je predvsem doma na Notranjskem in Dolenjskem, vse od Vremščice, Nanosa, Planine, Iške, Suhe in Bele krajine tja do Gorjancev. Najbolj pa je zastopan v kočevskih in javorniških gozdovih. Polh rabi brezna in kraške jame, da v njih lahko prezimi, saj je v njih tudi pozimi primerna toplota. Nekdaj so polhe lovili tudi v okolici Škofje Loke, v Poljanski in Selški dolini pa tudi drugod po Gorenjskem. Z lovom na polhe sem poskusil tudi na Koroškem na Belih

pečeh. Ujel sem le nekaj »vzorcev« in jih nastavil kuni, ki se je tudi ujela. Sedaj nekateri polharji iz Ljubljane zahajajo na Učko goro v Istri. Trdijo, da so polhi tam dosti večji. To bi skoraj verjel, saj je pri morju bolj mila klima in zima polhe ne nažene tako hitro spat.

Življenje polhov je skrivnostno, da jih je komaj moč kdaj videti, čeprav so kar s štirimi vrstami zastopani v našem živalskem svetu. To so navadni polh, vrtni polh, drevesni polh in podlesek. Polhi so še danes velika neznanka celo za zoologe.

Nas najbolj zanima navadni polh ali kratko polh, katere mu je zlasti namenjeno moje pisanje. Živi v južni in srednji Evropi, Beli Rusiji, Kavkaziji, Zahodnem Turkestanu, Perziji in Palestini. V Nemčiji le tu pa tam. Dolg je 16 do 18 cm, rep pa 13 do 15 cm. Tehta tudi čez 30 dkg. Kožušček je zgornj pepelno siv, po bokih rjavkasto siv, spodaj mlečno bel. Ima črne brke, spodnja ustna, vrat, lica in tačke pa so bele. Seveda ima najraje listnate gozdove, vendar ga v predalpskem svetu najdemo tudi v vlažnih jelkovih sestojih. Pri oceni njegove razširjenosti delajo velike težave stalna močna nihanja stalaža. Kdaj pa kdaj se po polšjem letu njihovo število za dalj časa močno skrči, kot bi polhi sploh izginili. Kljub skrbnim proučevanjem pa temu še do danes niso mogli ugotoviti pravega vzroka. Tudi »ženitne« navade »hudičeve živinice« še niso dobro znane. Znano je le, da so prvi mladiči v začetku avgusta in da traja brejost štiri tedne. K zimskemu počitku se polh spravi

pod zemljo ali v kak drug topel kotiček. Navadno si vsaka žival sama zase izkoplje kakih 60 cm globok rov, največkrat med drevesnimi koreninami. Kjer pa ima polh na voljo podzemne jame in brezna, mu je pa trud s kopanjem prihranjen. V majhnem prostoru svoje »kamrice« se zvije v klopčič, se čez glavo pokrije z repkom in zaspi trdno zimsko spanje. Vsi polhi so pravi zimski zaspanci, ne kakor jazbec in medved, ki zimo samo predremlejeta. Polhovo zimsko spanje traja tudi do sedem mesecev. Med tem dolgim zimskim spanjem izgubi tudi do polovico telesne teže. Toda, ker se spravi spat rejen »kot polh«, takšno izgubo brez škode prenese. Dostikrat spi do aprila ali maja.

Vrtni polh je pri nas zastopan v manjšem številu in je tudi nekoliko manjši od navadnega polha. Dolg je 13 do 14 cm. Kožušček je zgornj rdečkasto sivo rjav, spodaj bel. Ima bleščeče črno obrobljene oči, črne brke z belimi konicami, bela lica in mesnato rdeča ušesa.

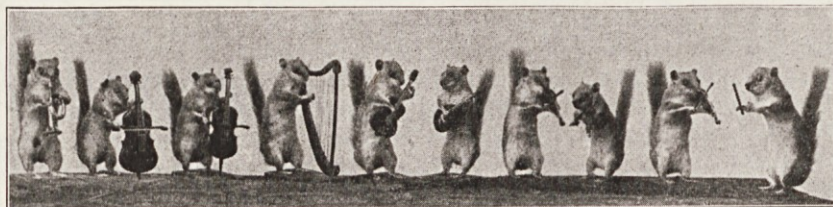
Mali ali drevesni polh je tudi redkejši od navadnega polha. Ta je še manjši od vrtnega polha, meri 9 do 10 cm. Značilna zanj je črna proga od nosu čez oči do ušes.

Podlesek je dolg 7 do 8 cm, rep 6 do 7 cm. Kožušček je zgornj rumenkasto rdeč do lisičje rdeče rumen, spodaj malo svetlejši. Pod vratom, po prsih in tačkah je bel. Podlesek je pravzaprav najbolj ljubek polh. Že ime pove, da ima posebno rad lešnike.

Drugod po svetu živi še veliko drugih vrst polhov.

Polh je glodavec in ko obrodi bukov žir, se polhi tako razmnožijo, da se sprašuješ, odkod so se vzeli. Kadar pa ni žira, je tudi polhov malo.

Prav redek ponoči cvili in cmoka na belem gabru, leski ali jelki. Nekateri polharji trdijo, da se spo-

Polhi na leski

Foto ing. J. Černač

mladi polhi, ko ugotovijo, da ne bo hrane, vrnejo nazaj v polšine in ponovno zaspe. Koliko to drži, je drugo vprašanje. Poleg žira je polhova glavna hrana semenje belega gabra – gabrica, lešniki, želod, divje hruške ali drobnice, domači kostanj in jelovo seme. Znano pa mi je, da se polhi spomladi, če zanje ni hrane, lotijo lubja belega gabra, bukve ali celo mladih smrekovih kultur. Toda to le po letu, ko je dobro obrodila bukev in so se polhi zelo razmnožili.

Ko sem po vojni gozdaril na Gomancah nad Ilirsko Bistrico pod Snežnikom, smo podrli cele sestoje okoli trideset let starih smrek, uničenih od polhov. Drevesa so bila napadena nekaj metrov pod vrhom; polhi so obgrizli vse sočno lubje, da so se smreke začele sušiti. Trame, ki smo jih izdelali iz takih smrek, smo imenovali polharce. Stari gozdarji, ki so v tamkajšnjih gozdovih prebili skoraj vse življenje, so mi pripovedovali, da so polhi nekajkrat tako napadli smreke tudi v bolj odmaknjeni preteklosti. Zadali so mnogo skrbi nekdanjemu lastniku teh gozdov Auerspergu, ki je veliko premišljeval o tem, kako bi tega glodavca uničil. Slišal sem, da imajo podobne težave s polhi v sedanjem času tudi bosanski gozdarji in da uničujejo »hudičevo živinico« s strupi, podobno kakor podgane. Vprašujem se, komu to koristi. Ali se tamkajšnji gozdarji ne zavedajo, da poginule zastrupljene polhe pojedó sove, kune, divje mačke itd. Za-

strupljanje polhov je torej pravo verižno uničevanje mesojedih divjih živali. Prav je, da se v Sloveniji ne pogovarjamo o tem, kako bi polhe uničili, ampak primerno in bolje zaščitili, kakor so zaščiteni sedaj. Prezgodnji jesenski ali celo še poletni lov rodu tega ponočnjaka gotovo ni v korist, saj imajo samice tedaj še mladiče. Tak lov tudi ni lovsko etičen in ne gospodarski, saj so polhi še mršavi in njihovi letni kožuški brez prave lepote in vrednosti. Upajmo, da bo novi lovski zakon končno tudi temu simpatičnemu glodavcu odmeril ustrezen lovopust.

V Ribnici, središču dolenjskih polharjev, so osnovali društvo polharjev, ki ima svoja pravila. V njih je predpisano, kdaj, kje in kako je dovoljeno loviti »hudičevo živinico«. Kočevarji so šli še dalje. Občinska skupščina Kočevje je izdala odločbo, s katero je zabranila lov na polhe pred 25. septembrom. Najbrž je 25. september še nekoliko prezgodnji datum, ustrežnejši bi bil 1. oktober.

V Gorjancih, na Ribniškem, Kočevskem in tudi drugod prirejajo polšje love. K lovu se zbere staro in mlado, nežni spol seveda tudi, ker brez njega v samotnih, temnih gozdovih ne gre. Podjetni gostinci nekaterih planinskih koč in gostišč imajo tudi na zalogi polšje pasti, katere proti odškodnini posojajo »novopečenim« polharjem, ki so se zadnje čase precej namnožili. Stara norma na enega polharja je 40 pa-

sti. Dovolj ima opraviti, da jih čez dan pravilno nastavi, zvečer namesti in ponoči dvakrat pregleda.

Več vrst lovil je in tudi načinov lova. Za vabo služi semenje, ki je polhu najljubše. Polhar pa pasti tudi namaže z različnimi mažami, od žganja, brinovnega olja, do hofmannovih in baldrijanovih kapljic ter medu. Toda vse maže ne pomagajo veliko, če ne veš, kje so polšje stečine. Da se polhi za hrano selijo, sem prepričan. Že Valvasor je prikazal, kako jih hudič žene na pašo. Tudi na tem lovu je uspeh odvisen od številnih izkušenj.

Polšji lov je nova priložnost tudi za mestnega človeka, da se naučije svežega zraka. Polšji lov pa čisto ne gre v račun lovcem, saj je hkrati z njim jelenji ruk, najlepši čas lova na jelena. Polharji pa kurijo, pečejo polhe na razne načine, se dobro zalivajo in njihovo veselo petje se razlega daleč po jelenjih revirjih. Seveda bi polharji morali upoštevati, da ima v gozdu še kdo drug pravico uživati lepoto narave. Ob tej priložnosti naj opozorim še na določilo v pravilih društva polharjev v Ribnici, ki prepoveduje sekanje mladega drevja in zasekavanje raznih znakov v drevesna debla, ker se s tem povzroča v gozdu škoda. Nobeden ne brani odsekati leskove palice. Mesto, kjer nastaviš past, pa ne zasekavaj, ampak ga označi z navadnim časopisnim papirjem, kar je vsekakor vidneje. Tudi polhar naj se zaveda, da je gozd naše skupno bogastvo!

Standard in dedno zdravje psov

Iz pisma Bruna Richterja Društvu ljubiteljev ptičarjev ob zlatem jubileju tega društva, leta 1971. Bruno Richter je urednik glasila klubov prijateljev španjelov v Nemčiji, Avstriji in Švici »Der Jagdspaniel«. Vsebinska tega pisma še ni zgubila svoje vrednosti, zato bistveno objavljamo. Iz pisma oziroma članka pa tudi razberemo, da naši kinološki predpisi ne zaostajajo. Nekatere zadeve pri nas so urejene celo smotrnejše, le izvajati bi jih bilo treba.

Uredništvo

Petdeset let reje lovskih psov neke pasme ali več pasem pomeni, da se je skupina mož-lovcev, vodnikov – prizadevala pospeševati rejo čistokrvnih psov in z vzgojo le-teh izboljšati tudi njihovo dejavnost.

Pes spremlja človeka že kakih 12 000 let. Človek je v tej dolgi dobi vzgojil pse številnih pasem in jih selektiral za svoje potrebe. 50 let je nasproti 12 000 let le trenutek. Toda 50 let je v življenju generacij psov že dosti dolg čas za dosego večjih uspehov. Pomislimo samo, da je komaj 100 let, odkar so se začele prve preizkušnje in tekme psov, da so bili prvi klubi ljubiteljev psov ustanovljeni pred 90 leti in da so bile prenekatere zveze in društva ustanovljene pozneje kakor DLP. Če upoštevamo to, potem ima vaša organizacija za seboj že ugledno dobo. Vaše društvo oskrbuje ptičarje kakor tudi šarivce, ki imajo isti izvor. Naloga vašega društva je bistvene lastnosti teh

pasem pospeševati in na podlagi znanstvenih dognanj skrbeti v skladu s standardom za rejo dedno zdravih psov.

Že v prejšnjem stoletju je bil sestavljen standard (enotno merilo, navodilo) za španjele in leta 1902 je bil standard za koker španjele objavljen. V istem letu je bil priznan valeški špringer kot posebna vrsta in tudi za angleškega špringerja je bil določen standard. Od tedaj dalje so bili standardi za španjele le malo spremenjeni. Pri kokerjih je bila nekajkrat povečana teža, zadnjikrat leta 1969. Tedaj je bila tudi prvokrat določena višina ob vihru.

V Nemčiji smo že pred tem upoštevali višino ob vihru in preprečevali zrejo prevelikih in premajhnih psov. Z izključitvijo prevelikih in premajhnih plemenjakov smo si prizadevali voditi rejo v pravo smer. Sedaj je tudi določena višina ob vihru v standardu. Vsekakor pa bo še nekaj časa trajalo, da bomo na širši bazi dosegli standardno višino.

Standard je важен, vendar v njem ni vse, kar je prav tako важно za kinologijo. Naš cilj so psi brez dednih napak, hkrati pa morajo psi ustrezati standardu. V standardu so navedene nekatere napake psov, vendar ne vse. Niso npr. omenjena moda, ki psu lahko delno ali povsem manjkajo. Se razume, da je to vzrok za izključitev od zreje. V standardu tudi ni napisano, da mora pes videti in slišati, kar je sicer samo po sebi umevno. A treba je vedeti, da so razne očesne bolezni dedne ter da jih je težko ugotoviti. Ponekod začenejo glede vida pse testirati, npr. v Angliji. Po mojem mnenju (B. Richter) je tako testiranje zelo važno, saj z njim lahko izključimo od zreje sicer pse z visokimi telesnimi ocenami. S tem napravimo dednemu zdravju naših psov lahko veliko uslugo.

Dejstvo, da so nekatere pasme psov, če imajo veliko bele barve, nagnjene h gluhosti, pa nas opozarja, da preprečimo ekstremnosti.

Poskušali so npr. vzgojiti belega kokerja. Glede barve so uspeli, a so se pokazale druge pomanjkljivosti. Pred časom sem videl na tekmi psico, ki je imela eno oko normalne barve, drugo pa brezbarvno. Tak pojav je pri španjelih redek, relativno večkrat pa se pojavlja pri dalmatincu.

Dedne so se pokazale tudi napake v zobovju in čeljustih. Z ozirom na uporabnost psa pa je važno pravilno oblikovano in polnoštevilno zobovje – 42 zob. Zadovoljni smo lahko, da v zobovju španjeli nimajo bistvenih pomanjkljivosti. Glede

Lovski španjeli so psi šarivci in se pri naših lovcih vedno bolj uveljavljajo kot vsestransko uporabni. Na žalost pa zaradi svoje prikupnosti in lepote vse bolj prihajajo v ne-lovske roke in je nevarnost, da jim zamre lovska strast.

Španjeli so na splošno lahko učljivi. Zaradi svoje temperamentnosti pa najraje ubogajo pravičnega, vztrajnega učitelja.

Lov s španjeli je pravi užitek v grmičevju, gozdu, na polju ali vodi. Vsi španjeli so izredno voljni za prinašanje in zato še zlasti zelo primerni za lov na vodno perjad. Španjeli kratko in glasno gonijo divjad, so zelo primerni za posamični in skupinski lov. Tudi vzdrževanje teh psov ustreza današnjemu lovcu (prevoz z avtomobilom, bivanje v stolpnici itd.).

Od španjelov je pri nas najbolj priljubljen in razširjen **koker španjel**. Te vrste pes mora biti telesno izrazito kvadratičen, barve so pa lahko črna, zlato rjava, črna bela in rjava bela. Povsem bela barva ni dovoljena. Višina psa je 36 do 40, psice pa 35 do 39 cm.

Špringer španjel je najstarejša angleška lovska pasma. Pri nas ga imajo skoraj izključno samo lovci. Špringer je nekoliko višji od kokra in je skladno, čvrsto grajen, temperamenten, vztrajen in zanesljiv prinašalec na polju, v gozdu in iz vode. Barve je največkrat belo rjave, lahko pa tudi belo črne. Njegova višina je okrog 51 cm.

Koker španjel

položaja zobovja standard zahteva škarjasto zobovje, manjkajo pa v njem zobne formule. Kot pojav tega časa pa moramo omeniti displazije kolčnih sklepov (Hüftgelenksdysplasie), česar prej nismo poznali. Skoraj vse pasme velikih psov so več ali manj prizadete s to boleznijo, tudi španjeli. Druge bistvene nepravilnosti in napake so v standardu omenjene.

Kaj potemtakem ukreniti? V deželah, kjer je dovoljeno pariti psico z vsakim poljubnim psom, je rejec edini odgovorni činitelj. V deželah pa, npr. v ZR Nemčiji, Avstriji, Švici, kjer pri ocenjevanju psov ne upoštevajo zgolj standarda, temveč tudi določila kluba, prevzemajo del odgovornosti tudi sodniki. Poleg tega pa morajo rejci kakor tudi sodniki vedno upoštevati najnovejša dognanja znanosti. Dandanes vemo vsekakor veliko več kakor rejci predniki, ki so pravzaprav ravnali pravilno, ker so delali po izkušnjah. Danes preprečimo lahko veliko nevšečnosti, ker gradimo na znanstvenih dognanjih. Poznamo dednost barv, vemo o smrtnih činiteljih, poznamo vpliv posameznih dednih napak, vemo, kako se izloči marsikatera napaka in nam je s tem zagotovljen večji uspeh.

V standardu sta omenjeni tudi napaki: nezanesljivost in napadalenost. Dalje so navedene pozitivnosti: marljivost, inteligenčen izraz v očeh, bistrost, veselost, gibčnost v teku itd. Marsikaj se pri psu že vidi v njegovi otroški dobi. Največ pa lahko opazimo na preizkušnjah naravnih zasnov. Znano je, da imajo lovci večkrat lepe pse s slabimi lovskimi zasnovami. Večkrat je pa tudi res, da so psi z odlično opravljenim »lovskim izpitom« v nelovskih rokah. So pa primeri, da so lastniki psov prav zaradi ljubezni do svojega psa postali lovci.

V Nemčiji, Avstriji, Švici in tudi na Češkem imajo pravilnik o tekmah, ki se bistveno ne razlikujejo od vašega pravilnika, če je le-ta še tak, kakor v knjižici Julija Kodra

Springer španjel

»Lovski španjeli«. Zato bi bilo tukaj odveč nekaj reči o tem.

Da preprečimo razmnoževanje bojazljivih psov, je nov predpis, da morajo vsi psi, čeprav z najboljšimi telesnimi ocenami, še posebej opraviti izpit iz strelomirnosti. Šele potem so lahko pripuščeni k parjenju. Pospeshujemo tudi rejo psov iz legel lovske preizkušenih staršev. Potomce lovske uporabnih staršev (s pozitivno opravljeno preizkušnjo in tekmo) vpišemo v rodovno knjigo brezplačno. Potomce staršev, ki so opravili samo preizkušnjo naravnih zasnov, vpišemo za polovično ceno.

Naš klub za lovske španjele (ZR Nemčija) ima enako nalogo kakor vaše DLP in jo izpolnjuje že 63 let. Torej smo nekoliko starejši. V tem času so naši sodniki vedno sodelovali z vami in si izmenjavali izkušnje. Sodelujemo tudi v FCI (Mednarodni kinološki zvezi). Springer in koker španjeli so prišli k vam v Slovenijo od nas. Stalno in vedno bolj se srečujejo naši in vaši rejci na mednarodnih prireditvah. Mi vsi skupaj – rejci, sodniki, društveni in klubski predstavniki – smo prevzeli

nalogo zrejati in vzgajati plemenitega lovskega psa. Prevzeli smo obveznost, kakor štafetno palico. Nosimo jo in kasneje jo bomo predali drugim. Prizadevajmo si, da bomo čim uspešnejši!

Priredil J. K.

SLOKA

Andrej Rant

Nočne ptice iz sna se budijo,
ko nad dobrovo večer zazvoni,
iz leščevja sloka k vodi
senca neslišna zleti...

Nad ločjem to večno, odsotno
vršenje...

Čuj, klic divje gosli!
Ni vse to le počasno, smrtno
drhtenje
življenj, ki njih tek dogori?

Sloka!
Hitra sloka v loku leti!
V urnem strelu zadeta
pada, opleta;
perut in kljun
zaliva kri...

Svobodnjak Hribar

Povest iz davnih dni

Stanko Lapuh – ilustriral Jurij Mikuletič

VII.

Pri oskrbnikovih je bil vesel večer, Martinov večer. Od kamina se je širila prijetna toplota po prostorni sobi. Sladka kraška črnina, ki je z današnjim dnem postala vino, je razgibala družbo.

Oskrbnikova žena je gođovala. Šele včeraj se je bila s tovarniki vrnila iz Gorice, kjer je preživela zlate dni trgatve. Hermanovega vdovstva, nad katerim se ni nikoli posebno pritoževal, je bilo za daljši čas zopet konec.

Toda nocoj mu je obraz sijal od zadovoljstva. Kašče so bile polne, saj je od podložnih kmetov nadvse vestno iztirjal desetino: raje več kakor manj! Gorjanskim kmetom je oves slabo plenjal. Pa jim je ukazal namesto ovsu odrajtati prav toliko rži, čeprav je bil pridelek zaradi toče slab. Podhomci so imeli slabo planino. Suša, paše malo, nesreče z živino, zverjad. In »uvidevni« oskrbnik je odredil, da so tisti, ki niso mogli odšteti dolžnih sirov, dali svinjska stegna ali pa toliko več strdi in voska, če so bile čebele pri hiši.

Tako je Herman gospodaril gradu v korist, pa tudi sebi v dobro. Grof ga je imel rad, kakor še nobenega oskrbnika. Zraven tega pa je znal imenitno zabavati njegovo hčer, saj ji je bil učitelj v marsičem in lovski tovariš. Pa tudi Fraja je cenila Hermana.

Pred nekaj dnevi so bili v Krmi na lovu. Herman je stal v pečeh pod Rjavino. Ne daleč od njega je bila Fraja. Pa je pod njenim stojščem zacvilila oskrbnikova psica. Herman je skočil pogledat. Toda psici ni bilo več pomoči. Ris ji je bil pregriznil vrat. Zver, ki je zavohala nevarnost, jo je ubrala po kozji stezi in izginila v luknjo prepadne stene. Lovci so na Hermanov ukaz obkolili risov brlog, gonjači pa so morali iz macesnovih mlajev narediti veliko kletko. Še preden je zašlo sonce, je Herman ves po-

nosen poklonil Fraji vredno darilo – ujetega risa.

Ves razigran je Herman dvignil dragoceno kupo in napil gorjanskemu fajmoštru: »Veseli me, da ste nas nocoj, prečastiti, počastili s svojim obiskom, ko goduje moja draga ženica. Zato pijte, reverende! Takšne kapljice ni povsod!« Nagnil je kupo in jo v dušku izpraznil. O, Herman je bil mojster! Ne le v ježi in streljanju, tudi kadar je popival. Grof je znal vrteti čaše, toda Herman ga je posekal! »Naj živi gospa Martina! Ad multos annos!« je voščil gorjanski in v dolgih požirkih praznil čašo.

»Grazie, grazie, signor plebane! Naj izvolijo pogače, potice, mednih kruhkov, signor plebane!« je gostolela in ponujala na umetelno izdelanem pladnju naložene dobrote južnakinja Martina.

»Vendar mene zadnje čase vse huje tarejo skrbi,« je oskrbnik hotel napeljati pogovor drugam.

»Kakšne?« je malomarno vprašal župnik, si dal natočiti novo čašo in se udobno zleknil v naslanjač.

»Hm,« je pokašljajal Herman in naredil važen obraz. »Hude reči se gode po svetu, nič kaj prijetne za gosposka ušesa. Na Francoskem besni vojna že več kot pol stoletja. Vasi požgane, ljudje pobiti, polja zanemarjena, dežela obubožana. Na Angleškem je še huje: neki Wiclif – ali kako se že imenuje krivoverec – je naredil zmedo v cerkvi. Njegovi pristaši pa uče enakost in bratstvo. Pri moji veri, nevarna reč! Iz istih ust sem slišal, da so se uprle kmečke množice, odrekle svojim gospodom pokorščino, dvignile splošno vstajo in zavzele London. London! Premislite, gospoda moja!«

»No, no, vse, kar je prav!« je zamomljal Taler in s svojo nerodno šapo segel po novem kosu pečenke. Ti, Herman, kar pripoveduj, jaz bom pa jedel, si je mislil.

»Sodrga, pravim,« je rastel Herman. »Kmet, da bi bil enak grofu? Haha! Lepa je ta! Gospod da bi se bratil s tlačanom? Nikoli! Mar ni

bog ustvaril grofa zato, da vlada in pobira davek, kmeta pa da uboga in dela?«

»Tako je tudi pošteno,« je s polnimi usti zagodel Taler.

»Se bodo že unesli!« se je nasmehnil župnik in prekrizal roki.

»Ne bodo sel!« se je kar naprej repenčil Herman. »Taka reč je kakor kuga, ki uniči cele dežele. Taka je tudi s človeško mislijo: včeraj na Angleškem, danes ti vzplamti na Francoskem ali pa na Nemškem in jutri bo začelo tleti pri nas. Kdo bo uganil pravi čas, da jo pogasi? Sodim, da ne bi bilo napak, če pravočasno poskrbimo, da do takih in podobnih poskusov sploh ne pride. Kdo naj poskrbi? Grof? Ta ima druge skrbi! To je naloga njegovega oskrbnika!« je končal Herman ves upehan, kakor da se je že bojeval s trumami upornih kmetov.

»Kako si to zamišljate, gospod Herman? Ne kaže, da bi kar na celem začeli dražiti ljudi!« je vprašal in resno pripomnil župnik ter segel po medenem kruhku.

»To bom izpeljal brez hrupa,« se je spet oglašil oskrbnik. Njegov lišičji obraz je spreletel zmagoslaven smehlaj. »En sam je, ki nam očitno nasprotuje. Ta garjava ovca je Hribar. Mnogo jih je že okužil in zastrupil s sovraštvom do gradu.«

»Kar zadeva Cerkev in mene, bom s Hribarjem že sam uredil,« je rekel župnik. Šel si je s prsti skozi srebrne pramene valovitih las, kakor da hoče odgnati nadležno misel. »Sicer se pa nad Hribarjem ne morem pritoževati. Bero mi je redno odrajšoval, da bi bil lahko zgled drugim.«

»Če je cerkvene dajatve odrajšoval v redu,« se je oglašil Taler in pri-skočil svojemu gosposkemu botru na pomoč, »pa zanemarija svoje dolžnosti do gradu, javno žali gosposko in tiste, ki so ji vdani. Kaj ni tako, gospod Herman?«

»Tako je!« je odsekal oskrbnik. »Kmete podpihuje zoper grad in jim pomaga z denarjem. Prilašča si Gaberčnikov vrh, ki je graščinski.«

»In nam krade divjad,« se je oglasil lovec Fric.

Taler je prikimal in dejal: »Pa v moj rovt sili. Poleti je na Ravneh premaknil mejnike. Žalil me je s pritepencem. Njegovi ljudje pa so se norčevali iz Reparja, ki mi je pomagal spravljati rovt.«

»Še nevarnejši od Hribarja se mi zdi kovač Lenart,« se je oglasil Fric. »Pri njem se zbirajo ljudje od blizu in daleč. Lovske tatove podpira; izdeluje jim vsakovrstno orožje in pasti.«

»Sam pa ni za bolho boljši!« je podkrepil Taler. »Ukrade, kjer le more – srnjaka ali gamsa.«

»Pozno je že,« je menil župnik in se dvignil.

»Še čašo šentjanževca,« se je takisto dvignil Herman in natočil. Bojno razpoloženje zoper puntarje se mu kar ni hotelo poleči.

»S Fricem vas pospremiva. Tema je,« se je oskrbnik ponudil Gorjanskemu. »Ti pa,« je rekel lovcu, »stopi v konjak in ukaži osedlati. In še dva dobro oborožena hlapca za spremstvo,« je tiše dodal, ko se

je župnik poslavljajal od gospe Martine.

Oster hlad poznojesenske noči je objel petero jezdecev, ki so zapuščali grad. Ozvezdje Velikega medveda je kazalo na polnoč.

Ni še pretekla ura, kar so se bili na razpotju pri križu, kjer se poslavljajo podgrajski mrličji od svojih domov, razšli grajski in gorjanski župnik, ko je zabobnelo po velikih vratih Hribarjevega dvora.

»Odprite!« je udaril ukazujoč glas v tiho noč.

Pred hlevom je zarožljala veriga. Pes se je oglasil. Hlevska vrata so se tiho odprla. Hlapec Martin je stopil v noč. Ni še spal. Čuval je pri kobili, ki je to noč storila. Tudi v kuhinji je bilo še svetlo. Špela je pripravljala toplo pijačo za kobilo.

Hribar je prišel na prag. »Kaj se spet dereš, Perun?« je ogovoril psa. »Tiho bodi!« Potem se je vrnil v hišo.

Spet je udarilo po vratih. »Odprite!«

»Prižgite plamenice!« je ukazal nekdo. »Če ne odpre, mu zažgemo gnezdo!« je bilo slišati surov glas. Martin je stekel proti vratom. Povzpел se je na zid. »Kdo pa je?« je nejevoljen vprašal.

Pa je bilo vprašanje odveč. V krvavem svitu plamenice je spoznal Hermanov obraz. Torej grajski! Pa je menil, da so razbojniki. Debel kamen, ki ga je imel v roki, mu je zdrknil na tla.

»V imenu milostnega gospoda in grofa Haralda – odprite!« se je zadrl Herman. Pijanost je bila v njegovem glasu.

»Počakajte, da pokličem gospodarja!« je rekel hlapec.

»Le brž mi izbečaj starega jazbeca iz brloga!« se je zadrl nad njim eden izmed oboroženih.

Hribar je bil že na nogah, ko je Martin stopil v vežo. »Je v hlevu kaj narobe?« je ves zaskrbljen vprašal hlapca.

S težavo je Martin izdaval: »Grajski! Herman in trije z njim.«

»Počakaj, da se obujem in oblečem!« je suho rekel gospodar. »Sprejem naj bo dostojen!« je pikro dostavil.

Špela je skočila v hišo buditi gospodinjo.

»Kaj pa je?« je vsa zbegana vprašala Mina.

»Grajski so nas obiskali!« je v strahu dahnila Špela in stekla v Janezovo čumnato. »Vstani, Janez, in pridi braniti gospodarja! Medveda si užugal pa boš valpta tudi...« »Polonica, Polonica!« je zaklicala mali dekli v podstrešju. »Hitro v kuhinjo!«

V veži so se zbrali na pol oblečeni ljudje.

Hribar je stopil na vežni prag in rekel Martinu: »Pojdi in jim odpri!« Kakor star hrast na dobravi, ki nastavlja svoja pleča strelam in zimskim viharjem, je stal sivolasi gospodar sredi družine. Zaskrbljeno so se ozirale oči vseh vanj, ki jim je bil kakor oče: pravičen in dober. Mrzlično so jim nocoj drgetale mišice in v grozi so jim gorele oči. Kakor da jih je objel vse uničujoči plamen, so topo strmeli v bakle, med katerimi je kakor hudoben kralj iz pravljice sedel na konju grajski oskrbnik.

»Z nami pojdeš, kmet!« je oblastno ukazal Herman.

»Od kdaj pa ima grajski oskrbnik pravico ukazovati svobodnjaku?« je vprašal Hribar in se vzravnal.

»To ti pove naš gospod in grof, v katerega imenu prihajam,« se je odrezal Herman in pomignil hlapcema.

»Čemu?« je spet vprašal Hribar. Glas se mu je tresel.

»Za vse krivice in zločine proti gradu, proti gosposki! Ti puntar in krivoverec!« se je razdraženo drl Herman.

»Če sem kaj zagrešil, me ima pravico soditi samo deželni knez, ne pa graščina,« se je branil svobodnjak. »Kakor nad razbojnika ste prišli! Opolnoči! Mar ni sleherni ped zemlje, na kateri stojite, svobodna, moja?« Svobodnjak Hribar,

zadnji svojega rodu, je stal zravan. Četudi nima ne žene ne sina, se hoče boriti za svobodo šumečih gozdov, za svobodo sončnih košenin, za svobodo zlatih njiv. Ojekle nele so mu poteze na obrazu in v očeh mu je zagorelo divje sovraštvo ponižanega in razžaljene-ga.

»Dovolj besed!« je izhropel Herman. »Zvežite ga!«

Pajdaši so skočili s konj.

Vežo je napolnila jarka svetloba. Z visoko dvignjeno baklo je planil skozi vrata Janez.

»Hočeš, da ti posvetim?« je zavpil nad mrkim hlapcem in mu pomolil plamenico pod surovi obraz.

Presenečeni birič je ostrmel in roke so mu omahnile. Tudi Herman se je zdrznil. Kje le je že videl tega fanta? Aha! Na Pokljuki, ko sta ga s Frajo ukazala privezati k macesnu smrti, se je spomnil. On naj bi bil tudi od grofa toliko opevani medvedar?

Tedaj je v roki grajskega hlapca zažvižgala vrv, v Janezovi pa se je v krvavem svitu plamenic zablistal

lovski nož. V veži so zaropotale burklje, izpod težkih verig pod stopnicami se je izmotala sekira. Domači so zagnali krik in Martin je pritekel s Perunom.

»Spravi nož, Janez! Še potreboval ga boš,« je rekel gospodar ovčarju in mu dobrotno položil roko na ramo. Potem se je obrnil k valptu.

»Zaradi tehle grem,« je rekel in pokazal na družino. Spoznal je, da je bolje, če se trenutno ukloni.

»Zvezati me ni treba,« je nadaljeval Hribar. »Pojdem sam. Ne, svobodnjak naj jezdi! Martin, osedlaj dva konja! Spremil me boš do grajskih vrat,« se je okrenil k velikemu hlapcu.

Herman je prikimal in zasukal konja.

»Zdrava mi ostani, Mina! Pa dobro gospodari, dokler se ne vrnem!« se je brat poslavljaj od sestre in ji segel v roko.

Mina je zaihtela.

Krdelo jezdecev je v svitu dogorevajočih plamenic izginilo v noč.

(Se nadaljuje)

Po lovskem svetu

Doživljaj s kanadskim črnim volkom

opisuje v prvi, aprilski številki Wild und Hund – Divjad in pes 1974 H. Jurgen Klausmeier. Imenovani je že 11 let gozdar in lovec v kanadskih državnih gozdih. Konec avgusta se je s svojim kolegom navsezgodaj peljal pregledovat naravno pomladitev smrekovine. Kar opazi na kakih 200 m v gozdu na preseki neko gibanje. Radoveden, kaj bi bilo – medtem je avto zavozil v globel, da ni imel razgleda – je pognal, kolikor je dopuščala gozdna kotanjasta pot. Na misel mu pridejo volkovi, ki so ga nešteto krat prelisicali; v desetih letih je uplenil le dva siva volka. Trdo namreč obsoja nelovsko pobijanje volkov iz helikopterjev ali motornih sani, kakor tudi nestvarno opisovanje lovskih razmer v tamkajšnjih gozdovih s strani lovcev, ki so komaj nekaj dni ali dober teden tam lovili.

»Moje sanje so bile vedno črni volk, simbol kanadske divjine. Kdor ga je kdaj videl bežati skozi grmišča ali je slišal njegovo strahotno tuljenje, ga ne bo nikoli pozabil.« Na lepem sta se znašla z brnečim vozilom tik pred tremi volkovi, dvema črnima in enim sivim.

»Preplašeni in presenečenji od hrumeče pošasti so se vrgli po preseki nazaj in kmalu sta oba črna zavila v zaraslo poseko ob poti in zginila. Ko je zginil še sivi, sem skočil iz voza in tekel v smeri za izginulima črnima – seveda brez orožja. Tako me je popadla lovska strast, da sem hotel ujeti volka kar z golimi rokami. Ustavim se, da si oddahnem in umirim razbijajoče srce, ko opazim enega od črnih, ki se je trudil, da bi – motajoč se skozi gosto podrastje – bežal. Pri tem sem imel prednost, ker sem enostavno skakal z debela na deblo od vetra križem kražem na debelo podrtega drevja. Ko mi je volk ušel iz vida, se ustavim, da se razgledam in osvestim. Povsem sem pozabil, čemu sem prišel, ko mi za

hrbtom zakriči moj spremljevalec: »Tu leži eden!« Obrnem se in opazim črnega volka, kako tišči glavo pod majhen vrbov grm in le rebra se mu dvigajo ob dihanju. Bil je otrpel, kakor da se hoče vdati. V zadregi, kaj sedaj, sva strmela vanj. Tedaj sem se spomnil biologa, ki da je ujetega volka tiščal za tilnik z rogovilasto palico, da ga je markiral, in trdil, da se volk v brezizhodnem položaju enostavno vda.

Tako sem tudi jaz z rogovilo pritisnil volku glavo ob tla, ga previdno prijel za dlako v zatilju – zver se ni ganila – in ga potegnil izpod grma. Ko sem mu privzdignil gobec, sem se zgrozil ob misli, da bi mi volk s strašnim zobovjem z enim ugrizom lahko zdrobil roko. Pa je kar negibno ležal, ker je gotovo imel občutek, da ga je človek povsem obvladal. Ko se je moj spremljevalec vrnil od avtomobila z vrvjo, sem dal volku zanko za vrat. V meni je vriskalo zmagoslavje, češ črni volk je moj! S tovarišem sva se umaknila za dolžino vrvi in sedla na podrto deblo. Čez nekaj časa se je volk »predramil« in v vsej svoji divjosti hotel proč. Toda gibčna vrv ga je neusmiljeno držala.

Počasi pa se je zmagoslavje v meni umikalo v sočutje. Kako klavarno bo to svobodno prabitje poginjalo za rešetkami živalskega vrta, me je spreletelo. Ali mar ta krvoločna in plaha zver nima pravice prosto živeti v gozdu in skrbeti, da se divje živali ne pomehkužijo! Le lovčeva krogla ji je pravična smrt. Odločil sem se, da mu vrnem prostost. Toda, kako? Če sem potegnil za vrv, je zarenčal in pokazal grozotne zobe. Kruto bi bilo, če bi ga spustil z 10 metrov dolgo vrvjo. Po pravkar doživetem se mi je vrnil pogum in jel sem se volku ped za pedjo previdno bližati, da bi vrv vsaj s prerezom skrajšal. V oddalje-

nosti dobrih dveh metrov pa se je volk na mah spremenil v ovco, se stisnil k tlam in ni kazal nobene sovražnosti več. Previdno sem mu odvezal zanko, ga pogladil po svileno črni dlaki in s tovarišem sva se oddaljila. Po kakih dveh minutah je črni volk previdno vstal, se nezaupno zastrmel v naju ter izginil. Ves čas po tem sva pri službenem delu živela pod vtisom skoraj čudežnega dogodka. Ko sva se po pregledu gozdnega pomladka vrnila na jaso, črno od borovnic in rdečo od malin, k najinemu vozu, sva doživela drugo presenečenje. Zvedavi kosmatinec medved, ki se je prišel sladkat na jaso, si je dobro ogledal najin avto, saj je – išoč kaj za pod zob – vso notranjo oblogo in sedeže avtomobila raztrgal, ker sem bil okna zaradi zračenja pustil odprta.

Še tedne po tem dogodku mi je moral moj tovariš dokazovati, da to niso bile sanje. Ni mi pa znano, da bi bil kdajkoli kanadski volk, posamezen ali tudi v krdelu, napadel človeka.«

M. Š.

Lovski oprtnik

Onesnaženo okolje ogroža naravo in človeka!

Vrsto let že opazamo, kakšen smetnjak je naša narava. Povsod naokrog ležijo pločevinaste škatle, najdeš lahko vse od igle do avtomobilskih delov. Skoraj ne najdeš več mesta v naših gozdovih, logih, kjer ne bi bilo tega znaka civilizacije. Kako dolgo bomo to še gledali in kritizirali po časopisih, radiu, televiziji?!

Dajmo, preidimo k dejanjem! V nekaterih lovskih družinah imajo enote varstva okolja. To so lovci-člani, ki jih lov ne zanima samo ozko, ampak tudi varstvo narave in okolja širše. Članu Gorske straže veliko pomeni drobna ptica, cvetlica na polju, drevo v gozdu, zrak, voda. Ob vsaki priložnosti si prizadeva, da bi storil čimveč za njihovo varstvo. Gorska straža je ime iz časov, ko je bila naloga gorskih stražarjev čuvati le gorsko cvetje. Naloga

Gorske straže se je razširila in v njeno področje sodijo tako gore kakor nižine. Člani Gorske straže so najaktivnejši poborniki varstva okolja na svojem območju. Zato jim ni vseeno, kje ljudje odmetavajo najrazličnejše odpadke, napačno imenovane »smeti«.

Člani Gorske straže tudi z zgledom dokazujejo pripadnost k tej organizaciji dejavnosti pri planincih, tabornikih, lovcih itd.

Skoraj v vseh krajih so določena mesta za odlaganje smeti. Vendar jih je dosti, ki se poživljajo na odrejena smetišča. Take je treba kaznovati!

Čuvajmo našo lepo naravo, divje živali vseh vrst in svoje zdravje!

Franc Krnjak,
LD Središče ob Dravi

Hrup je umoril pravljico

Nekoč je živel tudi v Murski Soboti grof, mogočen zaradi velikih posestev. Njegovega gradu se je držal obširen kompleks polj, travnikov in gozdov, polnih mogočnih dreves. Prav ob zadnjih hišah Murske Sobote je bil obširen gozd, vzorno vzdrževan in

prirejen za gojitev srnjadi, zlasti zajcev in fazanov. To je bila tako imenovana Fazanerijska. Potok Ledava, tedaj še poln rib, zlasti velikih debeloglavih klenov, ki so se s svojimi oranžnimi plavutmi leno sončili na površini vode, je delil gozd v dve neenaki površini. Otroci, ki smo stikali okoli mesta po potokih in gozdovih, smo s spoštljivim strahom poskušali prodreti z očmi v ta neznani svet. Niti na obrobne travnike nismo smeli, čeprav je tam raslo ogromno jagod. Čuvaj tega, za nas prepovedanega gozda je namreč brez šale s šibrenico preganjal vsiljivce. To je bil svet tajinstvene šušteče tišine.

Moja stara mati je poznala logarjevo ženo in tako sem nekajkrat šel z njo k logarjevem, ki so stanovali v tej Fazanerijski, v značilnem poslopju za grofovsko služinčad, dolgem in širokem poslopju z veliko streho. Toda za moje oči je bila to pravljina hiša. Sicer z opeko krita streha je bila vsa obrasla z zelenim mahom, preko nje pa so stegovali ogromni hrasti svoje veje, kakor da bi jo varovali velikani s svojimi rokami. Hiša je bila vsa vlažna, siva, saj

so sončni žarki le tu pa tam posijali skozi vejave. Pred hišo je bil ograjen majhen travnik, kjer se je pasla logarjeva kravica. Ves gozd je bil razdeljen na pravokotnike s širokimi preseki, ki so bile obrobljene s skrbno negovano živo mejo. Tam sem tudi videl prvo krmišče za srnjad. Čez Ledavo je vodila brv iz enega samega obtesanega hrastovega debela, ki je povezovala oba dela kompleksa. Pod brvjo je bila le še deloma ohranjena zadrževalnica, ki je nekoč omogočala, da se je grof lahko s čolnom vozil po sicer bolj plitkem potoku. Mogoče pa je služila tudi temu, da je bila talna voda višja in so korenine dreves lažje prišle do vode.

Ko je grof materialno propadel, je bilo najenostavnejše dobiti denar za les in živo se še spominjam, ko so neko jesen ogromne, še zelene in želode polne hraste odstranili Ledave posekali; ležali so drug preko drugega kot pobiti velikani. Bil sem še otrok, vendar je že tedaj to napravilo name grozljiv vtis. Večji del tega bujnega gozda je potem, ko so ga upniki grofu zarubili, prišel v last občine. Tej se lahko zahvalimo, da sicer osiromašeni gozd vendar še stoji, vsaj njegov večji del, kajti manjši del onstran Ledave je zasebni kupec takoj posekal.

Ta gozd ima še vedno ime Fazanerijska in često grem tja na sprehod. Koristen razbremenilni kanal ga je sicer preklal na dvoje, vendar še nudi zatočišče živalim, sprehajalcem, zaljublencem in trim stezi. Ob robu je veliko sodobno letno kopališče, od koder odmeva veseli vrišč tisočglave mladine, ki še nekako soglaša s šumenjem gozda. Tam pa, kjer je stala pravljina logarjeva hiša, ki so jo čuvali hrasti velikani in je zelenel travnik s krotko kravico, je sedaj velika pridobitev moderne napredne dobe: nogometno »bojišče«. Zame namreč to ni igrišče. In zakaj naj bi bilo samo eno, takoj so naredili še eno. Tišino gozda, ki je vetrobran Murske Sobote in proizvajalec kisika za njegove meščane, sedaj ubija rjojenje tisočev gledalcev, ki s svojimi grli in tehničnimi

Tudi v gozdiščih ob Dravi vedno več takih prizorov

Foto F. Krnjak

pripomočki dajejo duška latentnemu divjaštvu. Ali sodobni prosvetljeni, izobraženi, učeni človek res ni nič drugačen kakor pred dva tisoč leti, ko je rjovel v rimljanskem amfiteatru »panem et circenses«?!

Ko slonim ob kakem deblu Fazanerije, da bi poslušal šelestenje listov, petje ptičkov, oprezal za fazani in srnami ter mi je pred očmi pravljica logarjeva hišica s pisano kravico, tedaj začnejo na nogometnem igrišču pokati petarde, tuliti vsi močiči in nemogoči instrumenti ter rjoveti krona stvarstva: človeška množica.

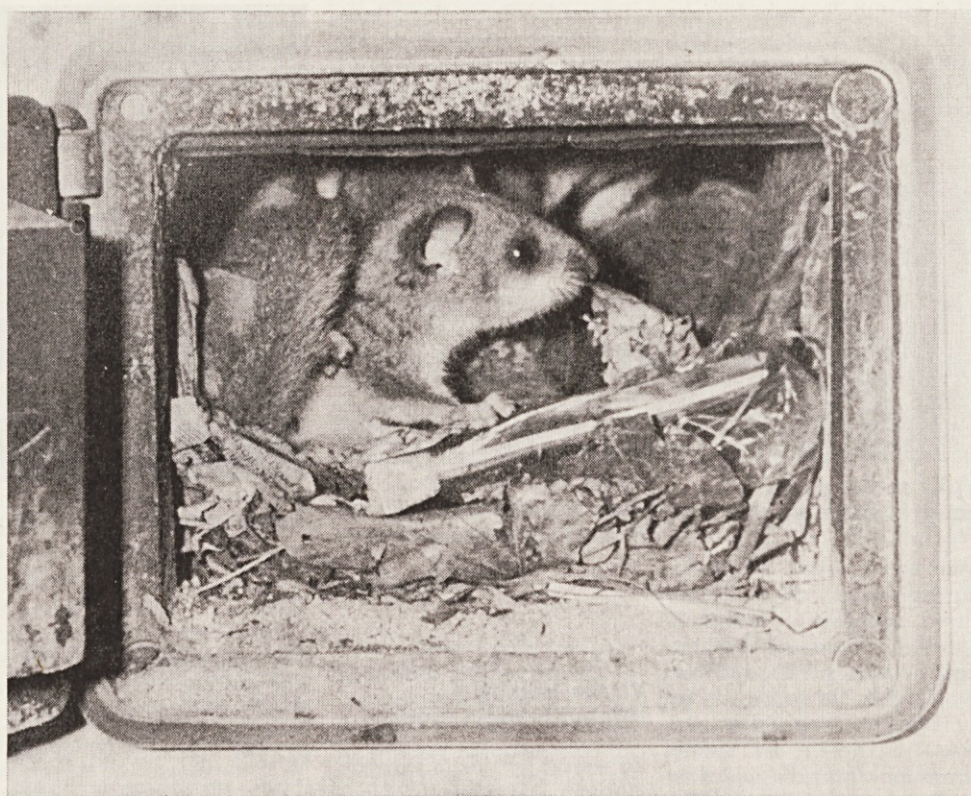
Na mah je konec spominov iz otroške dobe, idile, tihe, mirne tajinstvene Fazanerije, tega pravljicega dela M. Sobote. Ni pomoči, prav tu mora biti vse, kopališče, nogometno igrišče, pride še prostor za kampinganje itd., to se pravi kompletni »rekreacijski center«. Resničnost je kruta, brezobzirna, brez pravljič. Pa vseeno je škoda tudi pravljič, pravljič, ki so bile resnične.

Ludvik Marič

Polhi v štedilniku

Malo čudno se sliši »polhi v štedilniku«, najbrž si kdo misli, da bi bilo bolje in pravilneje »polhi na štedilniku« v kozici in potem kot pečenka na mizi. Resnici na ljubo moramo le uporabiti predlog v. V časopisih beremo, koliko novih stanovanj je sezidanih vsako leto in da jih še vedno primanjkuje. »Polhovi« najbrž še niso bili na listi za dodelitev primerne stanovanj, zato ni tako čudno, da so se naselili v — štedilniku. Njihova pot v »stanovanje« je seveda vodila skozi dimnik. Spalnico so si izbrali tik za vratci v kurišču. Posteljo oziroma gnezdo so si naredili iz listja in scefiranega papirja.

Lovec Marjan P. iz Gor. Mokronoga je lani poleti večkrat slišal v štedilniku na drva, v katerega čez leto ne kurijo, rahlo šumenje in škrabljanje. Pa je bil radoveden, kaj se dogaja v štedilniku. Odprl je vratca in v kuhinjo je skočil polh. Ujel ga je, ugotovil,

Polh v štedilniku

Foto L. Pavlin

da je samica, in jo spustil skozi okno v prostost. Domneval je, da je samica pač zašla in da ni mogla iz štedilnika. Toda čez dva tedna v štedilniku zopet takšno šumenje in škrabljanje. Spet odpre vratca in nudi se mu je zanimiv prizor. Kopica mladičkov je bila »pri obedu«, vsak je držal samico za sesek, zadaj za njimi pa je samozavestno sedel »oče« polh. Prav nič se niso bali, pustili so se celo na rahlo pobožati. Vsi so srečno dorasli in se na jesen izselili.

Leopold Pavlin

Kotrne nekdanj

Spominjam se, da so pred desetletji pri nas živele močne kite kotorn — skalnih jerebic. Ta lepa skalna koka se je nahajala na vseh obronkih travnatih rebri lovišča LD Col, kjer sem kmalu po drugi svetovni vojni imel bivališče. Bil sem tudi član te LD. Večkrat sem kotrne opazoval iz stanovanja na strmem skalnatem bregu,

kjer so se pasle. Zlasti v jutranjih urah je bilo veselje poslušati njihovo vižo »ci, ci, klok«.

Neko pomladansko jutro, ko se je začel dan prebujati, sem ogledoval za hišo strmo pobočje. Nenadoma zaslišim ostre škripajoče klice kotorn. Previdno sem se splazil navzgor, ko izza skale zagledam nenavaden prizor: dve kotorni se zaletavata v velikega domačega mačka. Kakor hitro je maček hotel naprej, sta se kotorni z vso silo zakadili vanj. Kar navdušen sem bil nad pogumnima kotornama. Z mačkom pa sem hotel obračunati. Če bi se nadejal takšnega prizora, bi vsekakor vzel s seboj dvocevko in mačka pri priči poslal v večna lovišča. Tako mi pa ni preostalo drugega, da sem zgrabil skalo in skočil proti mačku. A bil sem prepočasen: kotorni sta odleteli, maček jo je pa pobrisal proti domu mojega soseda. Tedaj sem blizu sebe na tleh opazil gnezdo, v njem pa lepo število rjavo lisastih jajc; šele tedaj sem si bil na jasnem, zakaj sta bili kotorni tako pogumni.

Potem sem večkrat v popoldanskem času pa tudi v jutranjih urah hodil v zasedo čakati potepuškega mačka. Že čez nekaj dni, ko ob jutranji zori zasedem čakališče, ga zagledam, kako potuhnjeno se plazi proti gnezdu. S svojimi zelenkastimi očmi je gledal naravnost v gnezdo, kjer je valila jerebica. Prav ko je bil pripravljen na skok, je jeknil strel iz moje puške in pokončal roparja.

Zanimivo je, da se je število kotorn potem v nekaj letih zelo, zelo zmanjšalo, ne le v nižinskih, ampak tudi v višjih legah. Komu naj bi pripisali krivdo? Lovcem ne, saj kotorn nismo streljali! Nekateri trdijo, da imamo v loviščih preveč škodljivcev. Temu ne verjamem, saj nekoč glede tega ni bilo nič bolje. Nekateri trdijo, da so zginevanju kotorn krivi zarasli, nekošeni gorski travniki, češ da ni za kotorne mlade trave. Lovska družina Vojkovo — Podnanos je pred nekaj leti vložila kotorne na skalnato pobočje Nanosa in uspehi so že vidni. Tudi sosednje LD bi morale nabaviti kotorne in

jih izpustiti. Za to bi bil potreben bazenski dogovor lovskih družin. Na ta način bi nam skoraj gotovo uspelo, da bi naša pusta in prazna hribovska lovišča dobila zopet nazaj tako lepo in zanimivo divjad, ki ima v naših predelih poleti in pozimi dovolj hrane v prosti naravi.

Leopold Tratnik,
LD Nanos

Vpliv strelnega kota na strel s kroglo

Marsikateri lovec, ki strelja na stoječo divjad s kroglo strmo navzgor ali navzdol, zgreši. Za zgrešeni strel pa dolži naboj, puško, redkeje svojo roko. Ne ve pa, da je za zgrešeni strel lahko še kak drug vzrok. Pri streljih strmo navzgor ali navzdol, predvsem pri kotih nad 30°, nastanejo velike razlike pri zadetkih in že pri razdaljah izpod 100 m cilj nadstrelimo. Iz objavljene tabele vidimo, za koliko nadstrelimo ali podstrelimo cilj pri streljanju z razantnimi naboji 6,5×57. Toliko bolj torej z manj razantnimi naboji oziroma puškami!

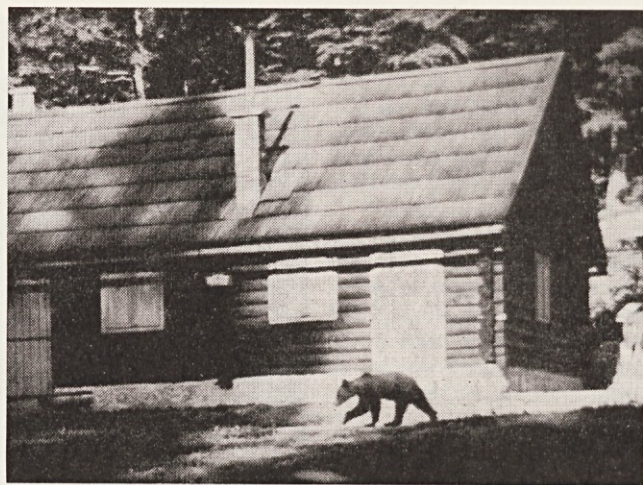
Iz tabele lahko razberemo, da pri vodoravnem streljanju na 200 m (puška nastreljena na 200 m!) ni nadstrela in ne podstrela. Zadetek je točen. Malenkostna razlika (nadstrel 1 cm) nastane pri strelnem kotu 15°, navzgor

ali navzdol. Pri strelnem kotu 30° nadstrelimo 4 cm, pri 45° 11 cm, pri 60° že 25 cm in pri 75° celo 71 cm. Če streljamo pod kotom 75° navzgor ali navzdol in ne vodoravno, bo krogla iz puške, nastreljena na 200 m, namesto v »črno« zadela pri razdalji 200 m kar 71 cm nad »piko«. To je pa že tako velika razlika, da prav lahko popolnoma zgrešimo ne le srnjaka in gamsa, ampak celo jelena, divjega prašiča in medveda. Vsakdo torej lahko podatke v tabeli koristno uporabi pri streljanju pod kotom s svojo puško oziroma naboji, čeprav objavljeni podatki veljajo za naboj 6,5×57.

Borut Jesenko

Vinske tropine – izdatna fazanja hrana

Za zimsko krmljenje fazanov ni samo koruza in žitni odpadki, ki jih zberemo ob mlačvi pod mlatilnicami. Enakovredne koruzi ali še boljše so vinske tropine. Lovska družina Zavrč hrani fazane z vinskimi tropinami že nad deset let in ima vsako leto zelo dober prirastek fazanov. Tudi čez zimo fazani ostanejo v lovišču in se ne selijo za hrano drugam. Vinske tropine oziroma grozdne pečke pa niso samo odlična hrana, ampak tudi poceni. V vsakem vinorodnem kraju stiskajo grozdje, posebno kjer so kombinati, se kopičijo ob prešah kupi tropin. Z lastnikom oziroma vod-

Brundo pred planinsko kočjo pri Jelenovem studencu
Foto P. Vovk

stvom kombinata se je treba dogovoriti, nekaj malega plačati zanje in jih odpeljati v lovišče.

Krmišče naj bo na sončni strani, na obronku gozda, 40–70 m od ceste oziroma poti. To zato, da roparice nimajo povsem proste poti do divjadi na krmišču. Fazani se pa pozimi mimoidočih ljudi ne bojijo. Tudi divji lov ob krmišču z izbiri takega kraja onemogočimo.

Na krmišču stresemo na en kup vsaj 2 m³ tropin. To zato, ker tak kup tropin daje tolikšno toploto, da tropine ne zmrznejo. Glavna hrana, ki jo fazani iščejo v tropinah, so pečke. Tropine razbrskavajo in se pri tem tudi grejejo, kar jim je samo v korist. Najbolje je seveda, da je nad takim kupom tropin streha, da hrane ne zapade sneg in ne moči dež. Če je pa ni, pa tudi ni najslabše.

Pri tem naj omenim še eno izkušnjo iz našega lovišča. Lansko zimo je bilo malo snega, vendar so fazani kljub temu radi prihajali na krmišče. V bližini koruznega krmišča smo imeli tudi krmišče s tropinami. Zanimivo, da so fazani raje obiskovali krmišče s tropinami. Pri vsakem lovskem obhodu sem videl več fazanov na tropinah kakor na koruzi.

Te hrane imamo v Sloveniji veliko, saj imamo veliko vinogradov. In tam, kjer so vinogradi, so tudi fazani. Splača pa se tropine pripe-

ljati tudi od daleč, saj tudi koruzo pripeljemo.

S temi vrsticami ne nastopam proti koruzi kot zimski fazanji krmi. Nasprotno, vinske tropine in koruza in odpadna žita, pa bo za fazane čez zimo dobro poskrbljeno! Kajti čim boljše bomo fazane pozimi krmili, tem več naravnih fazanov bomo imeli. Ti so pa okras naših lovišč.

Tonček Petrovič,
LD Zavrč

Fotoamater

Še enkrat Brundo

Namenil sem se – 3. julija 1974 – k Jelenovemu studencu, da bi slikal medvediča Brunda, kajti o njem pripovedujejo vsepovsod. Z menoj je tovariš. Planinska kočja je zaprta, zato sedeva zunaj na hlod. Pazljivo gledam proti stari bukvi, ker od tam navadno pride. Glej, želja se mi je hitro uresničila! Iz goščave počasi in previdno pricaplja. Ozre se vame, vohlja, postavi se na zadnje noge in brunda. Potem sede kakor možiček in naslonjen na smreko gleda. Odlomim

Vpliv strelnega kota na strel s kroglo 6,5×57

Strelni kot	ODDALJENOST CILJA				
navzgor ali navzdol	100 m	150 m	200 m	250 m	300 m
0°	+ 4 cm	+ 3,5 cm	0	— 8 cm	— 20,5 cm
15°	+ 4 cm	+ 4 cm	+ 1 cm	— 7 cm	— 18 cm
30°	+ 5 cm	+ 6 cm	+ 4 cm	— 3 cm	— 13 cm
45°	+ 8 cm	+ 11 cm	+ 11 cm	+ 6 cm	— 1 cm
60°	+ 13 cm	+ 21 cm	+ 25 cm	+ 27 cm	+ 25 cm
75°	+ 30 cm	+ 53 cm	+ 71 cm	+ 91 cm	+ 108 cm

Puška nastreljena na 200 m. Podatki iz kataloga »Waffen-Frankonia«.

kos kruha in mu ga vržem. Vzdigne se in gre pobrat moje darilce. Potem mu vržem še veliko koščkov in kosov. Vse pobere in poje. Nato gre okrog koče, pride zopet v (n)ajino bližino, sede na panj in naju gleda.

Nenadoma njegov pogled pritegne papirnata vrečka na tleh. Stopi do nje, jo pobere, raztrga in papirčke meče v zrak. Igra se, saj je še na pol otrok; eno leto da je star, pravi jo. Zopet zgine za kočo in dolgo ga ni nazaj.

Grem pogledat za njim. Povzpnem se na panj. Kje si Brundo? Zašumi in že stoji blizu mene. Nemirno se mu svetlikajo oči. Kaj delaš Brundo? Odpre gobec, pokaže jezik, poln mravelj. Saj res, tamle je mravljišče! Po tapisonu iz mahu se počasi pomakne naprej. Okrog glave mu poredno zapleše čebela ali osa. Brundo hitro na zadnji nogi in hlastne po njej. Toda najbrž je zgrešil.

Od jeze in hkrati mladostne radosti zapleše na zadnjih podplatih po zeleni trati. Potem se spusti na vse štiri in se na mestu ziblje kakor kamela. Leže tudi na hrbet in vse štiri podplate pomoli v zrak. O, Brundo, kaj vse že znaš! Kdo te je vsega tega naučil? Saj nimaš mame, ne bratcev in ne sestic! Medvedek sirota. Pa vendar si pripadnik živalske vrste, ki je naša največja zver, ponos naših gozdov.

Sam sebi se nasmejem, ker sem doživel radostno srečanje. Strmim v zeleni prostor, kjer se giblje medvedek. Zahajajoče sonce že tiplje po vrhovih dreves, gozd temni in medvedek se še enkrat ozre, potem izgine v svoj dom – v gozd. Na filmu v fotoaparatu in v svojem spominu sem vzel Brunda s seboj v mesto kot prijetno dragocenost.

Peter Vovk

Vprašanja – odgovori

Kazen za lov v lovopustu in za streljanje zaščitene ptice

Vprašanje:

Jaz in več mojih tovarišev ne razumemo naslednjega:

V še veljavnem republiškem zakonu o lovstvu iz leta 1966 ni med kazenskimi določbami (28. čl.) predpisana kazen za tistega, ki upleni divjad v lovopustu.

Prav tako tudi ni navedenih sankcij (kazni) proti tistemu, ki krši 4. čl. omenjenega zakona in strelja zaščitene koristne ptice, ki niso divjad.

Po katerem zakonu je možno torej, da so kaznovani in s kakšno kaznijo?

Ž. A., Maribor

Odgovor:

Na prvi del vprašanja je treba odgovor iskati v kazenskem zakoniku (k. z.). V členu 247 tega zakona je med drugim določeno: »Kdor lovi divjad v varstveni dobi, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do šest mesecev.

Kdor neupravičeno lovi v tujem lovišču in ubije ali rani divjo žival ali ujame živo, se kaznuje z zaporom do enega leta.

Če gre pri dejanju iz drugega odstavka tega člena za veliko divjad, se storilec kaznuje z zaporom najmanj treh mesecev.

Iz navedenega zakonskega določila torej izhaja, da predstavlja že sam lov (lovljenje) divjadi v varstveni dobi – ne glede na uspeh lova – kaznivo dejanje. Kaznivo dejanje po 1. odstavku člena 247 k. z. torej stori tisti, ki lovi zaščiteno divjad v varstveni dobi, pa čeprav ni ujel ničesar. Pri tem ni odločilno, ali gre za lov v lovišču lovške družine, katere član je storilec, ali pa za lov v tujem lovišču. Za kaznivo dejanje lova na zaščiteno div-

Člani LD Dol. Toplice gradijo krmišče za jelenjad blizu svoje lovske koče na Pajkežu
Foto S. Saje

jad v varstveni dobi sme redno sodišče storilca kaznovati z denarno kaznijo ali pa z zaporom do šestih mesecev. Sodišče pri obravnavanju takega kaznivega dejanja oceni težo dejanja in temu ustrezno določi vrsto in višino kazni.

Kazenski zakonik prepoveduje tudi neupravičen lov v tujem lovišču. Po določbi čl. 247, odstavek 2 in 3, je kaznovan tisti, ki v tujem lovišču neupravičeno ubije ali rani ali ujame živo divjo žival. Kazen za tak neupravičen lov v tujem lovišču pa je še strožja, če gre za veliko divjad.

Iz doslej navedenega torej sledi, da so v kazenskem za-

koniku navedena tista prepovedana dejanja, ki jih šteujemo za kazniva dejanja v zvezi z lovstvom. V tem zakoniku so tudi predpisane sankcije (kazni) za kazniva dejanja. Zato v samih zakonih o lovstvu ni navedenih sankcij oziroma kazni za tistega, ki v lovopustu upleni zaščiteno divjad. Temeljni (jugoslovanski) zakon o lovstvu v členih 48 do 54 in republiški (slovenski) v členu 28 določata le, katere dejanja v zvezi z lovstvom se štejejo za prekrške. Za prekrške pa izreka kazni sodnik za prekrške.

In odgovor na drugi del zastavljenega vprašanja: Sankcije zoper tistega, ki strelja

Ne v mačko, ampak v tarčo!

Foto B. K.

zaščitene ptice, ki jih zakon o lovstvu ne šteje za divjad, so določene v zakonu o prekrških zoper javni red in mir. Odredba sekretarja za gospodarstvo (sedaj za kmetijstvo in gozdarstvo) o varstvu koristnih ptic in koristnih sesalcev, objavljena v Uradnem listu SRS, št. 29-161/66, z dne 15. 9. 1966, namreč v 3. členu določa, da se kaznuje tisti, ki take ptice in sesalce uničuje, po predpisih 7. točke 17. člena zakona o prekrških zoper javni red in mir, objavljen v Uradnem listu SRS, št. 16-144/74. V tem novem zakonu je predpisana kazen do 2000 din ali zapor na do 30 dni.

V rep. zakonu o lovstvu je v členu 28, tč. 1, predpisana kazen le za tistega, ki uničuje mladiče ali razdira legla koristnih sesalcev. V tem zakonu pa ni predpisane sankcije zoper tistega, ki lovi koristne sesalce ter ne zoper tistega, ki lovi ali uničuje koristne ptice. Zato je bila določba čl. 3 odredbe sekretarja za gospodarstvo potrebna. Po sedaj veljavnih predpisih obravnava sodnik za prekrške kršitve, navedene v 4. čl. rep. zakona o lovstvu in kršitve odredbe sekretarja za gospodarstvo po predpisih in načelih zakona o prekrških zoper javni red in mir.

F. S.,
član pravne komisije LZS

njihav so lovci uplenili 17 zajcev in 2 fazana.

Potem smo zastavili drugi pogon skozi gozd Hrgovica, ki leži ob Dravi. Tu so velike, komaj prodirne goščave s trnjem in trstiko. Fazanov in zajcev je v Hrgovici bolj malo, saj so te goščave primernejše bivališče lisicam in drugi mesojedi divjadi. Med gonjači sem bil tudi jaz. Ko sem lezel skozi trnje, je kake tri metre pred menoj skočil iz goščave divji prašič in zbežal. Sprva sem mislil, da je tako trdno spal in da sem ga jaz zbudil, ko sem prišel do njega. Lovci pa so me kasneje poučili, da se divji prašič v goščavi potuhne in misli, češ saj bo gonjač šel mimo. Vedel sem, kaj je gonjačeva dolžnost, zato sem zakričal na ves glas: »Divji prašič – naprej!« Toda preden so lovci zaprli pogon, je divji prašič že ušel.

Lovci so z drugega pogona prišli na zborna mesto le s 4 zajci, 5 fazani in z lisjakom.

Divji prašič je pri nas velika redkost. Če prašiča ne bi videl tudi lovovodja Jovo Vaupotič, ki ga je ocenil na 150 kg, mi lovci najbrž ne bi verjeli, da sem res prepodil ščetinarja.

Peter Ivanuša,
Pušenci pri Ormožu

Stanko Dolanc

Oto Oršanič

dela se odražajo kot delež delavnega, naprednega človeka in komunista, ki je vse svoje življenje posvetil napredku naše družbe, predvsem v Zasavskih revirjih, tako na gospodarskem kakor družbenopolitičnem področju. Kljub visokemu jubileju še danes deluje v raznih družbenih dejavnostih.

V LD Hrastnik je ves čas od njene ustanovitve aktiven član njenih organov. Pod njegovim vodstvom je ta osnovna lovska organizacija dosegla zavidljive uspehe, tako v društveni dejavnosti kakor v lovskem gospodarstvu. Njegovo delo ima tudi širši pomen pri razvoju slovenskega lovstva. Od ustanovitve pa do prenehanja Okrajne lovske zveze Trbovlje v letu 1954 je bil njen predsednik. Potem je v Okrajni lovski zvezi Krško vsa leta deloval kot njen podpredsednik. Ob ustanovitvi Lovske zveze Zasavje-Trbov-

lje leta 1959 je bil izvoljen za njenega predsednika in to funkcijo vseskozi vestno opravlja. Tudi na zadnjem občnem zboru LZ Zasavje, 27. 7. t. l., je bil v veliko zadovoljstvo vseh zasavskih lovcev ponovno izvoljen za predsednika. Že mnogo let tudi deluje v organih Lovske zveze Slovenije, sedaj je član njenega upravnega odbora. Za svoje neutrudno delo v lovstvu je bil odlikovan z znakom za zasluge, z redom II. stopnje in z redom za lovske zasluge I. stopnje. Dragi tovariši! Ob tvojem življenjskem jubileju ti vsi zasavski lovci pa tudi drugi lovci širom po Sloveniji iskreno čestitamo z željo, da bi ostal še mnogo let čil in zdrav ter nam kljub visokemu jubileju še vnaprej pomagal pri graditvi naše organizacije in lovstva sploh.

Lovska družina Hrastnik,
LZ Zasavje-Trbovlje,
Lovska zveza Slovenije

Lojze Florjančič

Avgust Zamida

Mladi pišejo

Jubilanti

Prvič v življenju sem ga videl

Dobro se še spominjam, da je bilo nedeljskega popoldneva, 12. decembra 1971. Oče je član LD Ormož in z njim sem šel na lov. Lovili smo po polju Duge njive in v gozdu Hrgovica. Oba predela se razprostirata pod vasjo Loperšice in segata do hrvaške meje, ki jo dela reka Drava. V prvem pogonu na Dugih

Stanku Dolancu ob njegovi 70-letnici

Rodil se je 15. avgusta 1904 v Hrastniku, v osrčju Zasavskih revirjev. Že v rani mladosti je postal član lovske organizacije, Lovskega društva »Kum«.

Kot aktivni udeleženec NOB se je takoj po zmagi revolucije vključil v družbenopolitično delo na različnih področjih družbene ustvarjalnosti. Rezultati požrtvovalnega

Mr. ph. Oto Oršanič, član LD Brežice, je 31. 3. 1974 praznoval svojo 70-letnico. V lovskih vrstah sodeluje že od rane mladosti. Najprej kot lovec v Veliki Gorici, od leta 1935 pa je bil član Lov. društva Brežice. Od ustanovitve Lovske družine Brežice po vojni pa je vseskozi njen član, v njej je bil vrsto let tudi starešina, gospodar in kinolog.

Od leta 1960 do 1967 je kot član UO LZ Posavje-Krško sodeloval tudi v več komisijah, in sicer: za lovske izpite, za prosveto, za ocenjevanje škode od divjadi, za ocenjevanje lovskih trofejev, za odlikovanja. Od leta 1967 do 1974 je bil član NO LZ Posavje-Krško. Še vedno pa sodeluje v komisiji za lovske izpite.

Že iz naštevanih komisij, v katerih je jubilar sodeloval, lahko sklepamo, da ima tovariš Oto velike zasluge na celotnem območju posavske lovske zveze. Za LD Brežice pa ima jubilar še posebne zasluge. S svojo lovsko etiko in požrtvovalnim delom je vzgajal mladi lovski kader in veliko pripomogel k napredku LD. Kot lovec je odlikovan z znakom za zasluge in redom II. stopnje, kot kinolog pa s srebrnim znakom. Dragi Otek! Hvaležni smo ti za tvoje delo in ti iz srca čestitamo za tvoj življenjski jubilej, z željo, da bi še mnogo let zdrav in veder užival uspehe svojega dela.

Člani LD Brežice

Lojze Florjančič, izvrsten gojitelj divjadi in kinolog, je 3. 3. 1974 dočkal 70 let. Lovec je postal takoj po vojni, ko je partizansko uniformo zamenjal z lovskim krojem in postal poklicni lovski čuvaj lovišča »Rog« Kočevje. Tri leta pred upokojitvijo pa je opravljal službo revirnega gozdarja. Več let je bil član UO naše LD. Odlikovan je s srebrnim znakom za kinološke zasluge in z več diplomami. Dragi Lojze, k jubileju ti čestitamo in želimo, da bi se še mnogo let udeleževal naših lovov!

LD Dol. Toplice – M.

Avzug Zamida, upokojenec, je 3. marca 1974 praznoval svojo 70-letnico. Že z 18. letom je postal lovec. V času NOB je bil terenec. Po vojni je dobil v upravljanje lovski revir Rampoha, ki mu je posvetil vso skrb. Tudi precej volkov je položil na dlako. Raje je imel živo, zdravo divjad v lovišču, kakor njene trofeje na steni. Bogate izkušnje, ki si jih je pridobil v gojitenem lovišču, nesebično posreduje mlajšim lovcem. LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge, LD pa mu je ob jubileju podelila pismeno priznanje. Tovariš Gustelj, še na mnoga leta!

LD Dol. Toplice – M.

Peter Dobrila – 80 let

Rojen je bil 29. 6. 1894 na Kozini, tam, kjer pravijo: »Nismo Kraševci in ne Brkini, smo džusto na konfini.« Že od svojega desetega leta je stalno spremljal na lovskih pohodih svojega očeta nadlovca. V prvi svetovni vojni je trpel na več frontah že od leta 1914. Po italijanski okupaciji Primorske je zapustil rojstni kraj in se pridružil borcem generala Maistra za našo severno mejo. V bivši Jugoslaviji je bil član Sokola, sodeloval je v skupini, ki je bila leta 1938 zaradi svoje napredne usmerjenosti izključena iz sokolskih vrst. V NOB je sodeloval od leta 1941, a je bil izdan in obsojen na večletno ječo.

Član Slovenskega lovskega društva je postal že leta 1922 in bil tudi član njegovega uprav. odbora, s funkcijo knjižničarja.

Takoj po osvoboditvi je bil med soustanovitelji slovenske lovske organizacije na novih temeljih. Bil je poslovodni podpredsednik prvega uprav. odbora Lovske podzveze Ljubljana, kasneje pa njen blagajnik. V reviji Lovec sodeluje že nad štirideset let. V letniku 1969/70 je izhajala njegova lovski povest »Blazev Martin«. V LD Rakovnik je bil nekaj časa starešina, nato blagajnik. Lovska zveza Slovenije ga je odlikovala z znakom za zasluge in redom II. stopnje. Naš letošnji občni

Peter Dobrila

Franc Kodra

zbor pa mu je tudi podelil naslov častnega predsednika LD Rakovnik.

Ko mu čestitamo k jubileju, mu hkrati iskreno želimo, da bi še vrsto let ostal tako čil in aktiven kot doslej.

LD Rakovnik

Franc Kodra, rojen na Črnem vrhu v Tuhinjski dolini, je 16. 9. 1974 praznoval svojo 70-letnico. Pred drugo svetovno vojno je bil lovski čuvaj. Že leta 1941, ko je okupator zasedel našo domovino, je stopil med borce NOB, kjer je bil vse do konca vojne. Po vojni je bil logar pri podjetju SIPEK.

Od leta 1946 deluje kot dober in vesten član LD Motnik, katere soustanovitelj je tudi. Več let je bil družinski lovski čuvaj in član disciplinskega razsodišča.

Jubilantu iskreno čestitamo. Želimo mu še mnogo zdravih let v krogu njegove družine in veliko lovskega užitka.

Člani LD Motnik – J. M.

Demobiliziran je bil kot vodnik in se vrnil domov na opuščeno kmetijo. Želimo mu zdravlja in še mnogo let – dober pogled!

Člani LD Dol. Toplice

Ludvik Ferjančič, kmetijski tehnik, doma iz Vipave na Primorskem, član naše LD, je 2. 6. 1974 dopolnil 60 let. Lovec je bil že pred vojno, med vojno pa borec NOB. Po osvoboditvi se je preselil v Kotlje na Koroško in bil v službi pri kmetijski zadruzi. Sedaj se kot upokojenec ves posveča lovu, predvsem pa svojim ljubljencem fazanom. V LD je opravljal razne funkcije: bil je 2-krat gospodar, 4-krat kinolog, 5-krat član nadzornega odbora. Aktiven je pa še vedno v SZDL, ZK, ZB, PD, PGD.

Ob njegovem jubileju smo ga njegovi tovariši počastili s tolikimi strelji, kolikor pomladi je dočkal. Dragi Ludvik, še veliko zdravih let in – dober pogled!

LD Prežihovo

Franc Zamida, požrtvovalni sodelavec v LD Dol. Toplice, je 2. aprila letos dopolnil 60-letno življenjsko pot. Med vojno je bil aktivist OF in interniran na Rabu, kjer je preživel kalvarijo slovenskih domoljubov. Takoj po vrnitvi je šel v partizane, se boril v Suhi krajini, za osvoboditev Ljubljane in bil v zadnjih bojih na Koroškem ranjen.

Anton Mlekuž, član LD Log pod Mangartom, je 21. avgusta 1974 praznoval svojo 50-letnico. Dobremu gospodarju LD iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo let zdravlja, uspehov in lepih lovskih doživljajev.

LD Log pod Mangartom

Lovska organizacija

Pravilnik o podeljevanju lovskih odlikovanj

1. člen

Za izredne zasluge in za uspešno delovanje članov lovskih organizacij pri varstvu, gojitvi divjadi ter pri upravljanju lovišč Lovska zveza Slovenije, kot najvišja samoupravna organizacija v republiki, ustanavlja in podeljuje naslednja odlikovanja:

1. red za lovske zasluge I. stopnje (zlato),
2. red za lovske zasluge II. stopnje (srebrni),
3. znak za lovske zasluge.

2. člen

Red za lovske zasluge I. stopnje podeljuje upravni odbor Lovske zveze Slovenije.

Red za lovske zasluge II. stopnje podeljuje izvršni odbor Lovske zveze Slovenije. Znak za lovske zasluge podeljuje komisija za odlikovanja izvršnega odbora Lovske zveze Slovenije.

Odlikovanja se podeljujejo na pismeni predlog lovskih

družin, področnih lovskih zvez, Lovske zveze Slovenije in lovskih organizacij združenega dela.

3. člen

Red za lovske zasluge I. stopnje se podeljuje članom lovskih organizacij in drugim za lovstvo zaslužnim osebam, ki so se prav posebno in vidno izkazali pri uresničevanju namenov in nalog lovstva kot dejavnosti posebnega družbenega pomena, pri uveljavljanju samoupravnih odnosov v lovskih organizacijah, pri varstvu in ohranitvi divjadi ter narave in da so njihove zasluge trajne na kulturnem, ekonomskem, družbenopolitičnem, publicističnem ali organizacijskem področju lovstva v SR Sloveniji, Jugoslaviji ali v drugih državah.

4. člen

Red za lovske zasluge II. stopnje se podeljuje članom lovskih organizacij in drugim za lovstvo zaslužnim osebam, ki so se uspešno uveljavili pri uresničevanju namenov in nalog lovstva kot dejavnosti posebnega družbenega pomena, pri uveljavljanju samoupravnih odnosov v lovskih organizacijah, pri varstvu in ohranitvi divjadi in narave ter da so njihove zasluge dolgoročne na kulturnem, ekonomskem, političnem, publicističnem ali

organizacijskem področju lovstva v posameznih regijah ali SR Sloveniji.

5. člen

Znak za lovske zasluge se podeljuje članom lovskih organizacij in delavcem v lovskih organizacijah, ki neposredno delujejo pri graditvi in uveljavljanju samoupravnih odnosov v lovskih organizacijah, pri gojitvi divjadi, v organizacijskem ali publicističnem delovanju na področju lovstva, kinologije in ki to delo opravljajo s posebno zavzetostjo in daljšo dobo.

6. člen

Odlikovanja iz prvega člena tega pravilnika se podeljujejo tudi lovskim organizacijam, organizacijam združenega dela, ustanovam, zavodom, družbenopolitičnim in drugim samoupravnim skupnostim na območju Jugoslavije, ki s svojo dejavnostjo neposredno ali posredno prispevajo k vidnemu razvoju lovstva kot celote.

7. člen

Lovske organizacije predlagajo kandidate za odlikovanja izvršnemu odboru Lovske zveze Slovenije prek komisije za odlikovanja, ki o predlogih za podelitev reda daje mnenje izvršnemu oziroma upravnemu odboru LZS. Predlogi lovskih družin za odlikovanja morajo vsebovati tudi mnenje področne lovske zveze.

8. člen

Od podelitve znaka za lovske zasluge pa do predloga za podelitev reda II. stopnje isti osebi oziroma organizaciji morajo preteči najmanj tri leta, od podelitve reda II. stopnje pa do predloga za podelitev reda I. stopnje pa mora preteči najmanj pet let.

9. člen

Odklonitev predloga mora biti pismeno utemeljena. Predlagatelji imajo pravico ugovora na:

- občni zbor Lovske zveze Slovenije v primeru odklonitve reda za lovske zasluge I. stopnje,
- upravni odbor Lovske zveze Slovenije v primeru

odklonitve reda za lovske zasluge II. stopnje,

– izvršni odbor Lovske zveze Slovenije v primeru odklonitve znaka za lovske zasluge.

10. člen

Lovska odlikovanja se izročajo odlikovancem na slovesen način in sicer:

znak za lovske zasluge na zasedanju najvišjega organa lovske družine ali organizacije združenega dela, na pomembnejših slovesnostih lovske družine ali višje lovske organizacije;

red za lovske zasluge II. stopnje na zasedanju najvišjega organa področne lovske organizacije, na pomembnejši slovesnosti v okviru področne ali republiške lovske organizacije;

red za lovske zasluge I. stopnje na zasedanju najvišjega organa Lovske zveze Slovenije ali na pomembnejših slovesnostih republiškega pomena.

Odlikovance objavi tudi glasilo LOVEC.

11. člen

Red za lovske zasluge I. in II. stopnje nosi odlikovanec na levi prsni strani lovskega kroja tako, da je spodnji rob reda 1 cm nad zgornjim žepnim robom, znak za lovske zasluge pa na levem zavihu.

12. člen

Lovska zveza Slovenije vodi evidenco o odlikovancih. Lovske družine in druge lovske organizacije so dolžne Lovsko zvezo Slovenije sproti obveščati o vseh spremembah, ki s tem v zvezi nastanejo.

13. člen

Ta Pravilnik o podeljevanju lovskih odlikovanj je sprejel upravni odbor LZS 15. decembra 1973 v Ljubljani.

14. člen

S sprejetjem tega Pravilnika preneha veljati Pravilnik, sprejet na seji UO LZS, 31. 5. 1969, v Mariboru (objavljen v Lovcu, št. 2/1970–71, stran 58).

Predsednik LZS:
Lojze Briški

Koča Lovske družine Kranjska gora

Foto B. K.

Belokranjski lovci na Dan borca v Semiču

Letos smo v Beli krajini nad vse slovesno proslavili Dan borca – 4. julij. Proslava je bila v Semiču z bogatim kulturnim sporedom. Na njej so se zbrali poleg velikega števila belokranjskega prebivalstva tudi preživeli predstavniki raznih ustanov, organiziranih pred 30 leti, ki so delovale pri Slovenskem narodnoosvobodilnem svetu v Beli krajini.

Te proslave smo se udeležili tudi lovci Bele krajine in s svojim organiziranim nastopom pred javnostjo manifestirali svojo privrženost in predanost socializmu, čuvanju pridobitev NOB in razvijanju njenih tradicij. Vsi udeleženci proslave so z aplavzom pozdravili javni nastop lovcev, ko so z godbo na čelu prikorakali na prireditveni prostor.

Ta nastop naj bo spodbuda tudi za bodoče in še tesnejše množično sodelovanje lovcev pri raznih političnih manifestacijah in prizadevanjih naše samoupravne socialistične družbe.

Janez Žunič

Strelsko tekmovanje v počastitev rojstnega dne maršala Tita

Po sklepu občnega zbora LZ Bela krajina vsako leto prirejamo lovsko strelsko tekmovanje v počastitev rojstnega dne našega najdražjega lovskega tovariša Tita. Letos je že drugič ob sodelovanju LZ Bela krajina organizirala tako tekmovanje LD Smuk-Semič pri svojem lovskega domu na Smoku. Lani je prehodni pokal skupščine občine Črnomelj osvojila v trajno last LD Loka, zato je LZ Bela krajina za letošnje tekmovanje kupila nov, lep pokal.

Nastopilo je 10 ekip, po 5 strelcev, na umetne golobe in bežečega »zajca«. Vsak strellec je streljal na 10 golobov in 3 bežeče »zajce«. Napredovale so zlasti ekipe, ki so bile prejšnja leta precej slabe. Razveseljivo je, da se

Sprevod belokranjskih lovcev v Semiču letos na Dan borca

je letošnjega tekmovanja udeležilo večje število mladih lovcev. Ekipno je osvojila prvo mesto LD Dragatuš, druga je bila LD Adlešiči, tretja LD Vinica.

Med seboj so se še posebej pomerili posamezniki, ki so v ekipnem tekmovanju dosegli enako število zadetkov. Najboljši strelec je bil Jože Šuštar, LD Gradac, drugi Jože Kapele in tretji Martin Željko, LD Adlešiči.

Po tekmovanju je predsednik LZ Bela krajina Janez Žunič čestital udeležencem, predvsem zmagovalcem. Pozval je vse navzoče in nenavzoče belokranjske lovce, naj gojijo strelski šport, ter izročil prehodni pokal zmagovalni ekipi, drugim najboljšim pa lepe nagrade, ki jih je prispevala LD Smuk-Semič.

J. Ž.

Za enotnejše lovsko gospodarjenje belokranjskih in hrvatskih lovcev

Na pobudo LZ Bela krajina je bil 28. 6. 1974 v Metliki sestanek zastopnikov mejnih hrvatskih in belokranjskih

lovskih družin oz. društev. Med 27 navzočimi sta bila tudi zastopnik Lovske zveze Hrvatske Stjepan Darabuš in zastopnik Lovske zveze Slovenije Drago Šumak. Sestanek je vodil predsednik LZ Bela krajina Janez Žunič.

Na dnevnem redu je bilo lovsko gospodarjenje oziroma gojitev divjadi ter lovske meje. Belokranjci se zavedajo, da bi bilo treba ves lovski bazen, ki ga obkroža masiv Rog, Gorjanci, Žumberak, Vivodinsko pogorje preko Kamanja, Žakanja, Ribnika proti Gorskemu kotarju, obravnnavati z lovskega stališča enotno, ne glede na meje med republikama in lovskimi organizacijami. V Beli krajini so vložili večje število fazanov in rac ter tudi zaščitili zajca za dve leti. Na Hrvatskem in Slovenskem pa so neenotni lovopusti. Vendar bi se vse to dalo premostiti z dobro voljo, ki je na sestanku prišla do izraza.

Navzoči so bili zlasti mnenja, da naj bi se na obeh straneh dogovorili za enotno lovno dobo na vse vrste divjadi, da je potrebno skupno vlaganje fazanov in tudi enoten režim lova na srnjad, jelenjad, divje prašiče itd. Na osnovi razprave je bila

imenovana veččlanska komisija slovenskih in hrvatskih lovske organizacij, ki naj prouči celotno problematiko in pripravi predloge za sklepe. Lovska meja med loviščema slovenskih LD Metlika in LD Suhor ter loviščema hrvatskih »lovaških edinic« Lisica in Radatoviči naj se uredi sporazumno ob sodelovanju občinskih skupščin Metlika in Ozalj.

Sestanek v Metliki je bil zaključen s skupno željo, da naj bi bili takšni skupni sestanki večkrat.

-elf-

Lovski dom LD Desternik

Člani LD Desternik končujejo z deli pri gradnji svojega lovskega doma. S tem bodo pridobile Slovenske gorice oziroma slovenskogoriški lovci zavetišče, kjer se bodo lahko sestajali. Zraven lovskega doma je tudi strelišče, kjer se bodo lahko sami med seboj ali z drugimi družinami pomerili v streljanju na umetne golobe.

LD Desternik je začela resno misliti na gradnjo leta 1969. Starešina Konrad Vela je pri-

Dom Lovske družine Desternik čaka na otvoritev

Foto J. Lovrenčič

šel na posvet z novico, da je možen nakup parcele v vasi Drstelja. Kupili so ta košček z grmovjem zaraščenega sveta, ga očistili in delo se je pričelo. V treh fazah, vsako leto nekaj, ker tudi več ni bilo finančnih sredstev. Vsi člani so pokazali veliko volje do dela. Brez godrnjanja pa tudi ni šlo; sicer so pa v vsaki organizaciji pri večji akciji kake težave. Poudariti je treba, da so člani skoraj vsa dela, tudi obrtniška – razen mizarских – opravili sami. Včasih so se nasmejali, ko so drug drugega nazivali z raznimi »mojstri«. »Zidarji« so bili tudi takšni, ki sta jim v poklicu pero in svinčnik glavno orodje.

Z ogromno vloženega prostovoljnega dela in razmeroma skromnimi finančnimi sredstvi so sprejeto nalogo v redu opravili. Največ zaslug pa ima vsekakor starešina Konrad Vela, ki je tudi sam napravil načrt in do konca v glavnem vodil gradnjo ter celotno organizacijo dela.

Ne samo lovci, tudi drugi občani so zadovoljni s to uspešno akcijo in vsi skupaj komaj čakamo na otvoritev, ki bo letos jeseni.

Jože Lovrenčič

Strelsko tekmovanje gorenjskih lovcev

Vsako leto se gorenjski lovci-strelci zberejo v počastitev dneva mladosti na tradicionalnem tekmovanju, ki je hkrati tudi prvenstvo LZ Gorenjske. Letos je bilo tekmovanje – 19. maja – že tretjič zapored na strelišču LD Križna gora pri Škofji Loki. Članom te LD, ki ima najmanjše lovišče na Gorenjskem, a so s prostovoljnim delom zgradili pri svoji lovski koči na Križni gori betonsko, avtomatizirano strelišče za na umetne golobe, gre vse priznanje in zahvala za pomoč pri organizaciji tekmovanja.

Tekmovanje je bilo v treh disciplinah:

- ekipno in posamično na 10 golobov,
- ekipno in posamično na tarčo-srnjak z MK puško, stoje na 35 m,
- posamično v tarčo-srnjak na 50 m, poljuben položaj, dovoljen tudi strelni daljnogled.

Za na umetne golobe se je prijavilo 14 ekip gorenjskih LD z 42 strelci, v tarčo-srnjak na 35 m 19 ekip s 57 strelci in v tarčo-srnjak na 50 m 87 posameznikov.

Rezultati na umetne golobe so za gorenjske lovce, vaje-

ne predvsem strela s kroglo, ugodni. Odlične uspehe pa so dosegli z MK puško.

Uspehi na umetne golobe:
Ekipa –

1. LD Jošt (Klemen, Fabjan, Zavrl), 21
2. LD Sorško polje (Vilfan, Lapanja, Drobnič), 20
3. LD Križna gora (Porenta, Pušar, Jenko), 19

Posamezniki –

1. Tone Prestor, LD Tržič, 9
2. Janez Vilfan, LD Sorško polje, 8
3. Miro Malavašič, LD Šenčur, 8

Uspehi v tarčo-srnjak na 35 m:

Ekipa –

1. LD Storžič (Dežman, Studen, Pflaum), 240
2. LD Jesenice (Boškin, Tavčar, Langus), 228
3. LD Udin boršt (Markič, Troha, Perič), 216

Posamezniki –

1. Ing. Peter Boškin, LD Jesenice, 89
2. Franc Lotrič, LD Jelovica, 86
3. Tone Prestor, LD Tržič, 83

Uspehi v tarčo-srnjak na 50 m:

Posamezniki –

1. Tine Juvan, LD Jošt, 47
2. Alojz Žumer, LD Železniki, 47

3. Nikolaj Čuš, LD Škofja Loka, 47

Miloš Kelih, častni predsednik gorenjske LZ, je ekipam, ki so dosegle prva tri mesta na golobe in v tarčo-srnjak na 35 m podelil v trajno last pokale in diplome, najboljšim posameznikom v vseh treh disciplinah pa kolajne z diplomami.

B. Galjot

Strelci LD Motnik na družinskem in meddružinskem tekmovanju občine Kamnik

Člani LD Motnik so priredili 14. 7. na Menini planini kombinirano družinsko strelsko tekmovanje: na 10 umetnih golobov, 5 bežečih »zajcev« in na stoječega »srnjaka«, na tega z MK puško.

Uspehi: 1. Ciril Ropret, 2. Jože Pirnat, 3. Jože Gorenjak.

Najboljši na tarčo-srnjak je bil Jože Podgornik.

Najboljši motniški strelci so se 28. 7. udeležili tudi občinskega strelskega tekmovanja, ki ga je v počastitev praznika občine Kamnik organizirala LD Tuhinj. Tudi na tem tekmovanju so se strelci LD Motnik izkazali; dosegli so prvo mesto in osvojili prehodni pokal.

J. M.

Lovsko društvo Šmartno ob Paki – 50 let

Lovska družina »Oljka« Šmartno ob Paki je 21. julija 1974 pri svoji koči na Skarnem proslavila 50-letnico organiziranega lovstva v Šmartnem ob Paki.

Pred tem je imel lovišče v zakupu kmet Turinek iz Velikega vrha. Člani-ustanovitelji lovskega društva so razen enega že vsi pomrli. Edini še živeči, Anton Korošec iz Celja, prvi predsednik društva, pa se je proslave tudi udeležil.

Člani društva oziroma družine so zmeraj skrbeli, da je bil v lovišču vedno primeren

stalež divjadi. Tudi škodo od divjadi, povzročeno na poljskih kulturah, so pravočasno poravnali.

Velik uspeh je lovska družina dosegla, ko je pred leti postavila na Skarnem pri Antonu lično lovsko kočjo, kjer je pravo zbirališče lovcev in njihovih prijateljev. Tako se je tudi na proslavo 50-letnice tu zbralo mnogo lovcev in drugih občanov, ki so s kulturnim programom in veselico proslavili ta jubilej. Ob tej priložnosti so zaslužnim članom podelili tudi diplome. Prejeli so jih: Miha Letonje, soustanovitelj in večletni gospodar LD; Avgust Travner, soustanovitelj in sposoben funkcionar LD; Franček Napotnik, ki je mnogo svojih sil posvetil razvoju LD, posebno pa zaščiti divjadi; Ivan Atelšek, ki se je zelo prizadeval za povečanje perjadi v lovišču in za organizacijsko utrditev LD.

Lovski družini šmartno ob Paki želimo tudi v bodoče mnogo uspehov.

Z. K.

V spomin

Svetozar Korbar, lovec 23 let, je preminil 9. 3. 1974, star komaj 46 let. Iz krvave in težke NOB, v katero se je vključil že kot 15-letni mladenci, se je vrnil kot poročnik, odlikovan z medaljo za hrabrost in medaljo zaslug za narod, ter se vključil v delo za obnovo porušene domovine. Bil je cenjen delavec v trgovski stroki, upoštevan športnik, priznan krvo-dajalec in aktiven član ZKS ter drugih družb. polit. organizacij in društev.

Njegov oče je bil lovec. Svetozar je stopil v lovske vrste takoj, ko mu je bilo mogoče. Ves prevzet od lova je večino prostega časa posvetil gojitvi divjadi, še posebej pa vzgoji lovskega psov. V LD je vrsto let zavzeto oprav-

ljal dolžnost blagajnika in gospodarja ter bil tudi član nadzornega odbora in disciplinskega razsodišča. Bil je nenadomestljiv organizator lovske prireditve in spoštovan tudi pri sosednjih lovskih družinah. Odlikovan je bil z znakom za lovske zasluge. Člani lovske družine Rogatec, Boč, Poljčane, Podčetrtek, Pristava, Šmarje pri Jelšah, Rogaška Slatina in drugi smo se poslovili od njega z lovske častmi. Zavedamo se, da smo izgubili dobrega, pravičnega lovca, plemenitega človeka in iskrenega tovariša. Naj mu bo trajen in časten spomin!

LD Rogaška Slatina
- G. S.

Franca Žnidarja, soustanovitelj, večletnega gospodarja in kinologa naše LD, je zahrbtina bolezen iztrgala v 58. letu njegove starosti. Lovec je bil od leta 1936. Vendar ga je okupator zaradi sodelovanja z OF od leta 1942 do 1945 interniral v Dachau.

Na zadnji poti smo ga sprejeli, 11. 5. 1974, na pokopališče na Bitnje lovci LD Nomenj in LD Stara Fužina s praporom. V zadnji pozdrav so mu jeknile lovske puške in krsto so prekrile zelene vejice. S tvojim odhodom, dragi Franc, smo izgubili vestnega, vedno razpoložene- ga, poštenega in za družbo nepogrešljivega člana. Naj ti bo trajen spomin!

Člani LD Nomenj

Karlu Krihbaumu, našemu dragemu tovarišu, je otožno zatrobil lovski rog in strelci lovskega pogona so odmevali v poletnem popoldnevu, ko smo ga oplotniški lovci 17. julija 1974 polagali k zadnjemu počitku. V 69. letu ga je dolgotrajna bolezen ločila od nas. Sprva lepa mladost, po izgubi matere pa ga je kalilo vedno težje življenje. Uteho je iskal v naravi. Postal je njen velik ljubitelj, kakor tudi ljubitelj domovine. Po osvoboditvi, ko se je

vrnil iz partizanov, se je posvetil gojitvi in varstvu divjadi. S svojimi lovske terierje je število lisic držal na zmerni višini, vodil lovske pogone in pomagal lovske družini do boljših uspehov. LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge. Zelene smrekove vejice, ki smo jih spustili na njegovo krsto, so bile naš zadnji pozdrav, spomin nanj pa bo ostal živ med nami.

LD Oplotnica

Franca Omerzo, enega naših najstarejših in najzvestejših lovcev, smo 20. 7. 1973 sprejeli na njegovi zadnji poti. Umrli je v 75. letu starosti. Lovci smo s težkim srcem stopali ob njegovi krsti. Pokopali smo ga z vsemi lovske častmi. Dobrega lovskega tovariša se s spoštovanjem in hvaležnostjo spominjamo.

LD Bistrica ob Sotli - Š. K.

Lojze Battelino, ustanovni član naše lovske družine, ves čas član upravnega ali nadzornega odbora, večletni blagajnik, nas je 31. 6. 1974 v 72. letu starosti nepričakovano zapustil.

Bil je dober lovski tovariš in je s svojo vestnostjo veliko pripomogel k dobremu gospodarjenju v lovišču.

Njegovega pogreba se je udeležilo veliko lovcev tudi

iz sosednjih lovske družin. Ob odprtem grobu se je od njega poslovil starešina, v zadnji pozdrav mu je zadel lovski rog, odjeknili strelci in njegovo krsto so prekrile zelene smrekove vejice.

Dragi Lojze! Zahvaljujemo se ti za vse, kar si storil za našo lovsko družino. Ohranili te bomo v prijetnem spominu.

Člani LD Mengeš

Iz LD Veliki Gaber

Rudiju Prazniku, dobremu lovske tovarišu in dolgoletnemu članu naše LD, je smrt po dolgi mučni bolezni 7. nov. 1973 pretrgala nit življenja v 47. letu njegove starosti. Član zelene bratovščine je bil od leta 1958. Vestno je izpolnjeval svoje dolžnosti in posebno rad pozimi krmil divjad. Na zadnji poti smo ga skupaj z njegovimi svojci in znanci spremili tudi lovski tovariši po vseh lovske običajih. Naj mu bo lahka domača gruda!

Jože Lavrih nas je mnogo prezgodaj in nepričakovano zapustil 8. junija 1974, star 46 let. Njegovo ime je tesno povezano z uspehi naše lovske družine, še zlasti z uspešno obnovo lovišča. Bil je dolgoletni član UO in tajnik naše LD. Njegovo bogato lovsko znanje, ki ga je rad posredoval tudi drugim, in iskreno tovarštvo bomo težko pogrešali. Preudaren in rahločuten je bil na lovu,

Franc Omerza

Lojze Battelino

šegav in vesel v družbi ter nadvse srečen, če je s prijatelji pri omizju zapel. Iskreno se bomo tudi nadalje trudili ohraniti v sebi njegov lik.

Člani LD Veliki Gaber –
S. B.

Iz LD Črešnjavec

Tone Lipovšek, 70-letni delavec, soustanovitelj, vseskozi aktiven član UO in večletni starešina LD, je umrl februarja 1973. S svojo naprednostjo in požrtvovalnostjo je veliko prispeval za uspešno rast LD. Navduševal se je tudi za lovski dom, a dograditve, žal, ni dočakal. Nadalje je bil vnet sodelavec za kulturni in vsestranski napredek domačega kraja. Čeprav skromen in mirnega značaja je znal s svojo šegavostjo in vedrino ustvarjati na lovskih sestankih in posvetih prijetno tovariško vzdušje.

Istega dne, 3. 2. 1973, smo se tudi poslovili od 68-letnega kmeta **Štefana Brumeca**. Bil je lovec od leta 1938, tudi soustanovitelj naše LD ter vseskozi njen član.

Spominjamo se tudi domačina **Franca Lipovška**, brata pokojnega Toneta, ki je bil poleg LD Starše tudi član naše LD. Njegove zasluge so navedene v junijskem Lovcu.

Vse dobre in drage tovariše, ki so ljubili lov in svoj rodni kraj, pogrešamo in se jih vedno radi spominjamo.

M. D.

Jože Furlan

nas je 29. 3. 1974 mnogo prezgodaj zapustil. V času okupacije je kot zaveden Slovenec sodeloval v NOB. Naravo je ljubil kot kmet in lovec. Bil je eden prvih članov naše LD.

V naročje slovenske zemlje smo ga položili na Lozicah. Ob odprtem grobu sta mu spregovorila lovski tovariša, člana LD Vojkovo in LD Senožeče. V zadnje slovo mu je zapel lovski rog in jeknile lovske puške. Umrlemu tovarišu časten spomin!

LD Vojkovo – Podnanos

Lovska kinologija

Naloge kinološkega referenta LD

Skladno z načeli o gospodarjenju z lovišči je potrebno bolj temeljito zajeti tudi lovsko kinologijo; nekaj o tem je že v sedanjem lovskem zakonu, ki pravi, da je lov dovoljen samo s pasemskimi psi. Ker je vedno več občanov lovcev, poleg tega pa še lovski turizem, ne zadošča več samo pasemski pes z ustreznimi pasemskimi znaki, temveč je potreben preizkušen in šolan lovski pes za posamezne načine lova. Tak pes s svojo dejavnostjo nudi predvsem velik lovski užitek pa tudi gmotne koristi.

Po evidenci imamo v Sloveniji lepo število prirastka lovskih psov; poprečno vpišemo letno v register mladih pri Kinološki zvezi Slovenije 1500 mladičev raznih pasem. Vemo, da od tega števila nekaj psov pogine, zgubi življenje v prometnih nesrečah ali na lovu in se jih zgubi z odtujevanjem v inozemstvo. Vendar o tem nimamo točnih podatkov, kajti le redke LD in LZ nam take spremembe javljajo; to je pa dokaz več, kako malo cenimo lovskega psa.

Iz evidence letnega prirastka, od katerega odštejemo ocenjene izgube, je razvidno, da je v Sloveniji ca. 8500 lovskih psov raznih pasem v starosti do 8 let. Psi imajo člani lovskih družin in zavodi za gojitev divjadi. Teoretično bi pripadalo vsaki od omenjenih organizacij po 19 lovskih psov oziroma vsakemu drugemu lovcu po 1 pes. Dalje je iz evidence razvidno, da pride na preizkušnje naravnih zasnov komaj 20 % psov. Koliko psov je primerno šolanih, pa vemo le iz lastnih izkušenj; številke o uporabnostnih – šolanih psih so porazne.

Kako rešiti vprašanje o upo-

rabnosti lovskih psov? Predpogoj je, da bi vsaka lov. družina z bonitiranjem določila za svoje lovišče pasme in število lovskih psov, hkrati bi morala imeti kinološki sklad in dobrega kinološkega referenta. Ta naj bi s svojim delom vplival na člane LD in kinološko komisijo področne LZ, ki naj bo v čim boljši povezavi s posameznimi pasemskimi organizacijami in s Kinološko zvezo Slovenije. Kjer so te stvari vsaj delno urejene, so vidni uspehi pri poslovanju kakor tudi pri kinoloških prireditvah.

Torej, problem je v pravilnem vodenju in šolanju lovskega psa. Res je, da nam primanjkuje tudi tovrstne literature, ki naj bi bila dostopna slehernemu lovcu. Do nadaljnjega je najprimernejša naša revija Lovec. V starejših letnikih je bilo vedno kaj o lovskem psu, zreji, šolanju in vodenju. Posebno zanimivi so članki o doživljanju z lastnim psom. Mnogo mlajših lovcev nima starejših letnikov Lovca in bi take

članke z veseljem prebirali ter se ob njih izpopolnjevali. Da bi izboljšali delovanje na kinološkem področju od same LD do Kinološke zveze Slovenije, je potrebno, da opišem naloge osnovnega člana, to je kinološkega referenta LD.

Največkrat je napaka že v samem začetku, ker je največkrat kinološki referent 7. ali 9. član upravnega odbora LD, brez osnovnega znanja in veselja za kinologijo. Če pa je bila sreča pri izbiri, je te pogosto konec na prvih volitvah novih vodilnih članov LD. S strokovnega kakor tudi organizacijskega vidika bi bilo najbolje, da bi dober kinološki referent deloval daljšo dobo.

Naloge kinološkega referenta ali kratko kinologa LD so: Vodenje točne evidence o lovskih psih. Na zalogi naj ima potrebne tiskovine za paritve in prijavo legel, katere naj zna pravilno izpolnjevati. Vse tiskovine se dobijo na KZS, Župančičeva 9/II, Ljubljana. Poznat mora predpise o parjenju (da sta

Število lovskih psov v Sloveniji do 8 let starosti

Iz statistike KZS

Istrski kratkodlaki goniči	1588
Istrski resasti goniči	228
Posavski goniči	367
Balkanski goniči	47
Tribarvni jug. goniči	18
Kratkodlaki avstrijski goniči	5
Slovaški kapov goniči	10
Brak-jazbečarji	877
Bavarski barvarji	2
Hanoveranski barvarji	39
Lovski terierji	1475
Foksterierji resasti	97
Foksterierji kratkodlaki	5
Jazbečarji kratkodlaki	143
Jazbečarji resasti	202
Jazbečarji dolgodlaki	12
Nemški prepeličarji	156
Koker španjeli	469
Špringer španjeli	156
Nemški kratkodlaki ptičarji	1100
Nemški ostrodlaki ptičarji	153
Epagneul bretoni	204
Poentri	53
Angleški setri	39
Irski setri	3
Italijanski ptičarji	6

Skupaj 8454

pes in psica vsaj s telesno oceno dobro, da sta opravila preizkušnjo naravnih zasnov, da so dovoljeni v prvem leglu 4, v nadaljnjih pa največ po 6 mladičev, da morata biti pes in psica stara najmanj po 15 mesecev in ne več kakor 8 let).

Kinolog naj na območju LD pregleda vsako leglo. Vsa sumljiva legla naj bi javil pasemski organizaciji oziroma kinološkemu sodniku. Skrbeti bi moral za organizacijo kinoloških predavanj in prireditvev. Pri družini naj tudi izposluje primeren del lovišča za šolanje psov. Vodi naj tudi evidenco o psih, preizkušenih za delo po krvnem sledu. Uspešne vodnike in pse naj predlaga lovski družini za nagrade, ki naj jih svečano podelijo na občnem zboru.

Vse to je seveda povezano s stroški; zato bi vsaka LD morala imeti svoj kinološki sklad. Določen procent od izkupička za vnovčeno divjad, še posebno za obstrleljeno in s psom najdeno, naj bi šel v ta sklad. Takšen način vračanja sredstev v lovišče bi bil vsekakor bolj upravičen kakor investiranje v lovske kočje, za izlete in podobno.

S takim delovanjem v LD in z večjo zavzetostjo članov bi kmalu dosegli vidne uspehe pri usposabljanju naših štirinožnih pomočnikov, ki jih nimamo tako malo.

Jože Vester

Posnemanje vredno kinološko delo

Pri Zavodu za gojitev divjadi Triglav-Bled že dalj časa posvečajo pozornost lovski kinologiji, predvsem pa šolanju psa po krvnem sledu. Pri Zavodu opravlja svoje delo 15 poklicnih lovcev. Imajo 15 lovskih psov, od tega 7 hanoverskih barvarjev, 3 avstrijske resaste goniče, 3 brak-jazbečarje, 1 lov. terierja in 1 nem. kdl. ptičarja.

Kakor število lovskih psov tako je tudi zadovoljiva njihova uporabnost za sledenje po krvnem sledu. Dokaz temu

je preizkušnja leta 1973 v dolini Radovine, katero sta uspešno vodila direktor Zavoda Ivan Fabjan in kinolog Julijan Črv. Lovci s svojimi psi so dosegli naslednje uspehe:

I. a ocena: Resa, hanoverski barvar, vodnik Anton Štular,

II. a ocena: Azor, avstrij. resasti gonič, vodnik Jože Debevc,

II. b ocena: Ego, brak-jazbečar, vodnik Klemen Rabič,

II. c ocena: Bora, avstrij. resasti gonič, vodnik Florijan Tišler,

II. d ocena: Dina, avstrij. resasti gonič, vodnik Ciril Bradaškja,

III. a ocena: Brin, hanoverski barvar, vodnik Anton Zadnikar,

III. b ocena: Blanka, hanoverski barvar, vodnik Ivan Fabjan,

IV. a ocena: Ari, nemški žimavec, vodnik Alojz Ravnikar,

IV. b ocena: Banka, brak-jazbečar, vodnik Franc Ličof.

Dva vodnika pa sta vsak za svojega psa dobila le pohvalno priznanje.

Poleg uporabnosti psov za sledenje po krvnem sledu Zavod posveča vso pozornost tudi kinološkim prireditvam, načrtni zreji in vzgoji psov.

Tako so v letu 1973 na mednarod. kinološki razstavi v Ljubljani hanoverski barvarji njihove zreje dosegli najvišje ocene in priznanje občinstva v defileju prvakov.

Za leto 1974 je Zavod planiral večjo kinološko prireditev v dolini Radovine, združeno s preizkušnjo oziroma tekmo po krvnem sledu.

Posnemanja vreden je tudi kinološki pravilnik Zavoda Triglav, ki ga v celoti objavljamo:

Z namenom, da se utrdi kinologija in uporabnost psov za sledenje po krvnem sledu ter spodbudi trud osebja pri vzgoji in vzdrževanju uporabnih lovskih psov, Zavod za gojitev divjadi Triglav-Bled - Triglavski narodni park sprejema -

Beti, bavarski barvar, je pod vodstvom njenega lastnika Zdravka Kosmača iz Hotavelj dosegla na tekmi po krvnem sledu Gorenjske, 22. 9. 1973, prvo mesto (124 točk) in osvojila prehodni pokal

PRAVILNIK

o pasmah, uporabnosti in vzgoji psov ter hranarini zanje

I.

Delovna skupnost v interesu ekonomskih, strokovnih in etičnih razlogov prevzema obveznost prispevati sredstva za nabavo in vzdrževanje psov, primernih za delo po krvnem sledu.

II.

Za naše področje se priznajo primerni psi naslednjih pasem:

1. bavarski barvar, 2. hanoverski barvar, 3. brak-jazbečar, 4. avstrijski resasti gonič, 5. lovski terier in jazbečarji, 6. ostali lovski psi pa le pod pogojem, če so že usposobljeni za delo po krvnem sledu.

III.

Vsi psi morajo imeti rodovnike.

IV.

Preizkušnja psov je vsako leto. Uspešno opravljena preizkušnja je pogoj za prejemanje hranarine. Lovci, katerih psi ne opravijo uspešno letne preizkušnje, ne dobijo zanje letne hranarine.

V.

Višino hranarine določa svet delovne skupnosti z ozirom na pasmo in preko leta dosežene uspehe posameznih psov.

VI.

Vsako leto se kot spodbuda za dresiranje oziroma šolanje psov podelijo za dosežene uspehe v uporabnosti tri nagrade. Vrstni red uporabnosti psov določi kinološki sodniški zbor, ki sodi na preizkušnji. V sodniškem zboru je tudi član kinolog našega Zavoda, ki je obenem vodja prireditve.

VII.

Sredstva za nagrade se krijejo iz sklada skupne porabe.

VIII.

Morebitne spore, nastale pri ocenjevanju na preizkušnji, rešuje na I. stopnji sodniški zbor in vodstvo prireditve, na II. stopnji pa pristojna komisija Kinološke zveze Slovenije.

IX.

Ta pravilnik velja od 22. aprila 1974, ko ga je sprejel zbor delovne skupnosti Zavoda za gojitev divjadi Triglav-Bled.

Podoben pravilnik bi lahko sprejela tudi vsaka lovska družina. Vanj lahko vnese različne oziroma druge določbe, odvisno od specifičnosti lovišča. Z ozirom na lovišče bodo prišle v poštev tudi druge pasme, npr. goniči naših pasem, skoraj vsako lovišče pa bi moralo imeti vsaj enega psa, večega sledenja po krvnem sledu. V družinski kinološki pravilnik sodi tudi celotno poslovanje družinskega kinologa, njegove dolžnosti in pravice, tako tudi kinološke dolžnosti in pravice vsega članstva LD, prijavljanje paritev, legel, ogled legel po kinologu, evidenca o poginulih psih, oddaja rodovnikov poginulih psov itd. S kinološkim pravilnikom bi kinologija v lovski družini dobila pravo mesto, kinolog LD pa jasen okvir svojega dela.

Jože Vester

Medrepubliška uporabnostna tekma psov jamarjev

Tekmovanje bo 11., 12. in 13. oktobra 1974.

Sporod:

petek, 11. 10. ob 19. uri se stanek častnega predsedstva, pripravljalnega odbora, sodniškega zbora in žrebanje vrstnega reda na Kinološki zvezi Slovenije; sobota, 12. 10. ob 7. uri zbor tekmovalcev, pripravljalnega odbora in sodniškega zbora v gostilni »Na gmajnici«, Notranje gorice 134, Brezovica pri Ljubljani; nedelja, 13. 10. ob 7. uri zbor tekmovalcev po razporedu prejšnjega dne, v glavnem pa pri hipodromu v Stožicah (umetni rov).

Vse informacije dobite na Kinološki zvezi Slovenije, Ljubljana, Župančičeva 9/II, telefon (061)-22-798.

Vabimo vse ljubitelje psov jamarjev, da si zanimivo prireditve ogledajo in se seznanijo z uporabnostjo psov teh vrst.

Klub ljubiteljev psov jamarjev
pripravljalni odbor
Ljubljana

Šaljive

Lovska rekreacija

Rano zjutraj lovec vstane, si nahrbtnik da na rame, puško, stolček, malo hrane in še psa z verige sname.

Po planinah se ozira, lovska kri ne da mu mira. Ob gozdiču je še sneg, tam zagleda zajčji sled.

V gozd prihaja, pes zalaja, zajec skoči, puška počí. Lovec zajca ne zadene, brž gre iskat drugega v
Dolene.

»Morda blagor me še čaka,«
lovska misel je pač taka.
»Prvi zajček je ušel,
z drugim strelom bom zadel.«

Gozd obhodi in planine,
ozira se nazaj v doline.
Sname si klobuk z glavé,
nahrbtnik tudi da z ramé.

Utrujen mož na stolček sede,
pes pa zraven njega leže.
Z roko seže v torbico,
tam ima popotnico.

Dolg požirek naredi,
kmalu kar sedé zaspi.
Steklenica mu iz roke pade,
pes renčé pokonci plane.

Zdrami lovec se in reče:
»Danes res ni bilo sreče.
Dolgouhca nisva pač dobila,
steklenica pa se je razbila.«

Zdaj pa morava oditi,
tiho v dolino se spustiti.
Dolge sva se zamudila,
zdaj bo naju noč lovila.«

Bliže sta domači vasi,
bolj korakata počasi.
Trudna prideta z nočjo
domov,
psiček ju najavi: hev, hav,
hov!

Konrad Pevec,
LD Griže

Zakaj ni bilo obdukcije?

LD Videž-Kozina je priredila lov na divje prašiče. Na lov je bil povabljen tudi kapetan kozinskega vojaškega odreda. Imel je lovski blagor in podrl čednega merjasca. Čeprav je že dolgo tega, čestitam.

Drugega je položil na dlako Jože Race, ki ima puško baje še iz Napoleonovih časov. Vžge mu vsak tretji ali četrti naboj. Pa se mu predstavi divji prašič. Ni raziskano, kaj je tisti hip Jožetu velelo, da je zaklical: »Halt!« Kot bi odrezal, se je prašič na nemško povelje »stoj« ustavil. Jože trikrat repetira, da puška počí in prašič se smrtno zadet vrne v jarek.

Dogodek je bil predmet obširne razprave: Jože je bil interniran v Nemčiji, zato pozna nemški jezik. Čudno je le to, da je prašič razumel po nemško. Zelo sprejemljiva razlaga je, da je bil pokojni ščetinar eden izmed tistih prašičev, ki so se zaradi okusnega primorskega domačega kostanja priselili iz Avstrije.

Tako je več ali manj jasno,

zakaj je prašič razumel po nemško. A zakaj je bil tako neumen, da je toliko časa poslušal Jožetovo repetiranje?

Tam čez brda imajo tihotapci z mamili prehod na Italijansko. Večkrat jim trda prede, ker so jim za petami naši varnostni organi. Zato sem in tja odvržejo dragoceni tovar, ki ga lahko najdejo tudi divji prašiči. Brez dvoma je Jožetov prašič moral požreti precejšnjo dozo hašiša. Z obdukcijo neumnega ščetinarja bi najbrž lahko dokazali, da je prašič zaradi mamila postal tak bedak in prišel Jožeta prosit, naj mu da vstopnico za večna lovišča.

Ivan Benčič

V šoli

Učiteljica: »Kaj dobimo od ovce?«

Učenec v zelenih kratkih hlačah: »Meso in mleko.«

Učiteljica: »No, in kaj še? Iz česa so pa tvoje hlače?«

Učenec: »Iz očetovih starih lovskih hlač.«

-Špula-

Kam bi udarila obilna vsebina ob srečanju z merjascem?

tiskarna
jože moškrič

Ljubljana, nazorjeva 6, telefon 21-296

snap
out

oddelek za sodobno pisarniško poslovanje
izdeluje kopirne obrazce SNAP-OUT,
ki zagotavljajo boljšo organizacijo
poslovanja v uradih, bankah,
zavarovalnicah, uslužnostnih
podjetjih, industriji, trgovini,
bolnišnicah, prevozništvu in drugod

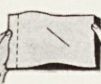
tiskarna

tisk vseh vrst tiskovin, katalogov,
časopisov, revij in knjig

klišarna

izdelava vseh vrst eno- in večbarvnih
klišejev

knjigoveznica

vezava preprostih in luksuzno
opremljenih del

štampljarna

izdelava vseh vrst žigov, pečatov
in knjigoveških črk

Obveščamo vse ljubitelje goničev,
vse lovce in kinologe, da bo ob
50-letnici ustanovitve našega kluba,
v nedeljo, 17. novembra 1974 —

Uporabnostna tekma goničev

na območju Zveze lovskih
družin Gorica

Podrobnejši podatki bodo v novembrskem Lovcu.

Za izvedbo te spominske tekme prosimo organizacije in
posameznike za denarno pomoč, ki jo nakazujete na naš
žiro račun: 50100-678-000-0046610.

Vsem, ki ste že pokazali razumevanje, iskrena hvala!

Upravni odbor
Kluba ljubiteljev goničev Slovenije

Lovske družine in gojitvena lovišča!

Prosimo, da TAKOJ naročite

KAMENO SOL

a najkasneje do konca novembra

Navedite točen naslov prevzemnika in njegovo
železniško postajo, ker avtobusi neradi prevzemajo
pošiljke soli.

LOVSKA ZADRUGA ZA SLOVENIJO

LOVEC

Ljubljana, Gosposvetska 12

Po vsej Primorski, Notranjski, na Goriškem
in na Krasu, v Vipavski in Loški dolini —
povsod tam, kjer so vaša lovišča,
tam je tudi

vaša banka

Kreditna banka Koper

To je simbol vaše banke, v kateri
lahko takoj:

vložite svoj denar na dinarsko
ali devizno hranilno knjižico,
odprete svoj tekoči račun, žiro
račun, devizni račun,
koristite odobreni kredit in
opravite vsak bančni posel
Tajnost zajamčena!

KREDITNA BANKA KOPER v Kopru, Cerknici, Izoli,
Ilirski Bistrici, Komnu, Kozini, Novi Gorici, Piranu,
Portorožu, Postojni, Pivki, Sežani, Starem trgu, Vipavi
in sedaj tudi v Ljubljani, nova stavba v Cigaletovi ulici

Barvna slika na zadnji strani:

Gorska krajina — Lovro Janša

Lovro, sorodnik znamenitega čebelarja Antona Janše,
je bil rojen l. 1749 v Breznici pri Radovoljici. Slikarstvo
je študiral na Dunaju, postal profesor slikarstva in
akademski svetnik. Njegova najboljša dela so krajinske
slike. Umrli je na Dunaju l. 1812.

Originalna slika je last Narodne galerije v Ljubljani.

